

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:		Főmunkatárs:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Egy évre	240.000 korona	VÁZSONYI VILMOS	Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.
Félévre	120.000 korona	Felelős szerkesztő: CSERGŐ HUGÓ	Telefón: József 55-71
Negyedévre	60.000 korona		Megjelenik minden szombaton

Az aggódó hazafiak

Ira: VÁZSONYI VILMOS

Ki beszél már az előkelőségek manifesztumáról, akik a haza szent nevében léptek sorompóba a Bethlen-kormány maradásáért? Vasárnap jelent meg ez a nevezetes irat és hétfőre már mindenki elfelejtette. Mert ereje csak az igazságnak van és az igazság fogyatékoságán nem segít át semmiféle előkelőség.

Az aláírókról, akik között sok volt a tiszteletreméltó név, nem lehet elmondani Tóth Kálmánnal: „Csodálatos ifjú sereg, mely nem tudni hogyan támadt, napok születték, mégis mintha szülte volna három század!” A sereg csodálatos volt, de nem ifjú, többnyire a régi Magyarország veteránjai, a munkapárt érdemdús maradékai, nagybankok vezérei; az ifjúságot a régi nagybankok mellett legfeljebb néhány ifjú kurzusvállalat újszülött vezérei képviselték. És hogy az ilyen sereg hogyan szokott támadni, azt jól tudjuk. Ezt a sereget mindig „napok szülik” a konjunktúra jó napjai, ezek a híres, bátor úszók, akik mindenkor készek úszni az áramlattal és keményen szembenéznek azokkal, akiknek — nincs hatalmuk.

Régi hírlapokat lapozgatok. Hohó! Néhány ismerős névre bukkanok, *néhány aggódó hazafi októberi szereplése* ötlük a szemembe, aki most aggodalmában aláírta az ellenünk kibocsátott manifesztumot. A népköztársaság ünnepélyes proklamálásának napján ezek a férfiak ott szorongtak a kupolacsarnokban, hogy az ünnepélyről le ne kessenek. Közülük néhányan Tisza István gróf legszűkebb baráti köréhez tartoztak: *Teleszky János, Szász Károly, Harkányi János* és nem a legutolsók között — *Klebsberg Kunó* gróf, a törhetetlen monarchista. Puskatussal nem kergették őket, matrózok nem cipelték őket erőszakkal a kupolacsarnokba, de ők ott akartak lenni a verőfényes szép napon.

Lapozgatok. Hohó! 1918 november 2-án *Hadik János* gróf nyilatkozik a „Pesti Hírlap”-nak. Szerinte „a kormány erélyes kezekben van”. És kész e kormányt támogatni. A Nemzeti Tanácsnak nagy érdemei vannak, bölcsessége és higgadtsága dicséretreméltó. És Hadik János gróf most is erélyes kezekben látja a kormányt, most is csodálatra méltóan bölcsnek és higgadtnak találja és úgy látja, hogy mindannyian véitünk a haza ellen, midőn a frankhamisítás örömei dacára nem akarjuk eltávolítani helyéről ez erélyes és nélkülözhetetlen kormányt.

Lapozgatok tovább. Vissza a diadalmas október-

hoz. A forradalom éjszakája után kinyitják a Nemzeti Tanács kapuit. Ott már didergő alakok várnak hosszú sorban. Korán keltek, hogy aranyat leljenek. Hohó! Hiszen ezek régi jó ismerőseink, a nagy bankvezérek, akik az elsők között akartak lenni a Nemzeti Tanácsnál, hogy a szent esküvésben őket senki meg ne előzze. Néhányan már meghaltak, de szellemük él tovább. Mert gyenge a test, de erős a lélek.

Könnyezni szerettem volna, amikor olvastam a megható hazafias szöveget. Ámde éppen ott voltak az asztalomon ezek az átkozott régi hírlapok és így inkább nevetni kezdtem. Nevetnem kellett, keserűen nevetnem más okból is.

Hányszor borította el a gyűlölet szennyes hulláma a közéletet! Mennyi könny csordult ki a szemekből, mennyi fájdalom sajgott a szívekben, amikor a kurzus első rohama megindultak! *Hogy sóvárogjunk akkor, hogy hallassák szavukat a régi Magyarország ittmaradt erői, hogy hirdessék a szeretetet a gyűlölettel szemben, a jogegyenlőséget a reakció ellen.* Vártuk őket, mint szívárványt a vízőzön után: *a békeség, az egyetértés, a magyar összetartás manifesztumát.* De ők hallgattak, konokul hallgattak. Hiába volt minden remény, minden serkentés. Hallgatásukkal támogatták a reakciót és végül arra szervezkedtek, hogy kívülről támogassák a reakcionárius kormányt és mint felelőtlen titkos tanácsadók segíték elő a rendszer megerősödését.

Ezért nincs ereje szövegünknek, ezért hangzik el most szavuk nyomtalanul a pusztaságban, ezért nem hat cselekedetként írásművük, hanem mint mestersegesen kiizzadt szokásos bizalmi nyilatkozat minden fennálló kormány számára: egyszerűen belekerült *a nemzet papírkosarába.*

Az a kormány, amely alatt ránszakadt a frankhamisítási ügy szégyene, külpolitikai szempontból a nemzet számára értéket nem képviselhet. *Az ilyen kormány megmaradása érdeke lehet azoknak, akik ki akarják használni a gyengeségünket és meg akarják fizettetni a nemzetet azt a kedvezést, hogy ezzel a kormánnyal normális viszonyt tartanak fent. Magyarországnak az az érdeke, hogy olyan kormány legyen, amely nem szorul a külföld elnözésére, kegyes vállveregetésére és amely nem lesi szívszorongva, vajjon kezét fognak-e vele. A külfölddel szemben az a kormány léphet fel a legnagyobb tekintéllyel és hatással, amely a frankhamisítás ügyében politikai szempontból a nemzet tehetétele.*

Ha tehát arról van szó, hogy a haza érdekét mindenek felé kell helyezni, úgy fordítsák ezt a prédikációt elsősorban a kormány felé, amely ma külpolitikai szempontból a nemzet teherterele.

A belső politika szempontjából a kérdés még világosabb. A régi Magyarország felfogását képviselnék azok, akik azt hirdetik, hogy az ügy elintézése a bíróságra tartozik, ámde a kormánynak feltétlenül maradnia kell? A bíróság csak bűnügyben ítélkezhetik, amelyben a vádat a kormánynak alárendelt vádhatóság képviseli. Amely pillanatban vitássá válik az ügyben a kormány szerepe vagy érdekelttsége: képviselheti-e ugyanennek a kormánynak vádhatósága a vádat és vezetheti-e ugyanennek a kormánynak alárendelt nyomozhatóság a nyomozást? Tiszta komikum, mikor Pallavicini György örgrófot a miniszterelnök a kormány ügyészhöz meneszti. A pártatlan igazság kiderítéséhez más kormányra van szükség, amelynek szerepe nem vitás és nem kétséges.

Ámde a leghumorosabb, midőn a kormány tartalékos hívei rendezett menetben egyszerre csak felvonulnak és közgazdasági érdekből követelik Bethlen maradását. Egy esztendőnél tovább tartó ideig állami intézetben hivatalos órák alatt gyártottak hamis frankokat az országos főkapitány vezetése alatt. Ez a tény hírnevünket és hitelünket megrongálta. Erre azt mondják, hogy annak a kormánynak, amely alatt ez megtörténhetett, közgazdasági szempontból feltétlenül helyén kell maradni. A régi monarchiában huszonnégy óráig sem maradhatott volna ilyen kormány a helyén. Ma az augorok komolyan hirdetik közgazdasági bölcsességüket, anélkül, hogy egymás szemébe nevetnének. Ki csodálkoznék ezen? Egy elszegényedett nemzetben közgazdaságilag minden kormánynak addig van igaza, amíg él. Ezért közgazdasági érdek minden kormány megmaradása. De ugyanakkor hasonló erejű közgazdasági érdek minden új kormány születése.

Az ország igazi közgazdasági érdeke, hogy végleg megszabaduljunk a kalandos vállalkozások veszedelmétől, amelyek váratlan erupciójukkal mindig hockára tehetik esztendőnk kínos, verejtékes munkáját és áldozatát.

Végleg likvidálni kell tehát az ellenforradalmat, és a közgazdasági életből ki kell rekeszteni minden tendenciát, amely nem tisztán közgazdasági célokat követ. Várhatjuk-e ezt Bethlen István gróf kormányától, amely a fajvédő irányzatot — mihelyst kenyértörésre kerül a sor — féltő gonddal óvja, miként a fajvédő irányzat most is a Bethlen-kormány válságos helyzetében sietve kardot ránt protektorának elszánt védelmére?

Mit gondolnak a közgazdasági érdekek védelmezői: vajjon a közgazdaság előnyére szolgált, hogy a postatakarékpénztárnak, e fontos közgazdasági intézménynek vezérigazgatója prononszírozott politikai szereplésre vállalkozott és mint a Tész országos elnöke programot vallott, amely szerinte „sikertelenség esetén erkölcsi halállal járhat?” Emelte talán a közgazdasági hírnevünket az a körülmény, hogy később, mint vezérigazgató, a szabályok ellenére Mankovich Bélának 400 millió korona váltóhitelt nyújtott Nádosy Imre felbujtására?

Talán érdeke a közgazdaságnak, hogy mindenféle mesterségesen tenyésztett szövetkezet megnehezíti a súlyos gondokkal küzdő ipar és kereskedelem helyzetét?

A közgazdaság érdekét képviselik-e a hitelnyújtás terén észlelhető egyes furcsaságok? Előttem van egy telekkönyv másolata, mely szeri t a Pénztárszövetkezeti Központ 1925 április 14-én Hublik Mária tinnyei 108 holdat kitevő birtokára egymilliárd és huszonhétmillió korona hitelt adott évi nyolc százalékos kamattal kikötése mellett. Százyolc hold és ezerhuszonhétmillió korona hitelt! Mi ez? A nyolc százalékos kamattal megnyugszunk, mert hívei vagyunk az alacsony kamatnak.

Értsük meg hát jól! A külpolitikának, a belső békének és a közgazdasági rendnek egyaránt az a parancsoló érdeke, hogy a Bethlen-kormány távozásával végre komoly jelét adjuk annak, hogy az örökös taktikázás, ingadozás, ígértetés és ravaszkodás rendszere helyett végre be kell következnie az igazi stabilitásnak. Bethlen a reakciót nem engedi meghalni és a konzervatív jogrendet nem engedi megszületni. El kell távolítani az útból, hogy szabadddá váljék a nemzet boldogulásának útja. Ha a többség soraiból olyan új kormány alakul, amelyben megvan a komoly törekvés — nem is a szabadelvűségnek, hanem csupán a konzervatív jogrendnek megteremtésére, abban a percben megvan a parlamenti béke és egyetértés, megvan a tömör és egységes magyar front...

Bujdosó lantos a XVI. században

Irta: PALAGYI LAJOS

Lengyelországban
Búsán magában
Jár a magyar lantos.
Szóltan a gyásza.
Lengyelek háza
Vigalomtól hangos.

Nem kell hon' lantos,
Paraszti s rangos
Duhajoknak földjén,
A jobbat marják
És kizavarják,
Fokosuk a törvény.

Otthon nem tűrik,
Itt nem becsülik,
Hívatlan a vendég...
Hol élje napját?
Otthon elfognák,
Innen meg kitennék.

Hazájuk holtát
Ők úgy gyászolják,
Hogy mulatnak vesztén,
Gonosz, garázza
Fickóknak száza,
Hogy dözsöl elestén!

Mit is próbáljon?
Kit is szolgáljon?
Hogy állja meg tétlen?
Senkije sincsen,
Csak fent az Isten,
De az veri éppen.

...Törjön el fája,
Némuljon szája,
Újja is dermedjen,
Ha akad balga,
Ki magyar dalra
Még valaha serken...

Mi neki drága,
Szomorúsága
Mit ér dallá váltan?
Bús magyar ének,
Százszor jaj néked,
Csak te vagy hazátlan.

Míg ezt gondolja
Szóltanul bolygva,
Rongyosan és étlen,
Megáll egy percre,
Valami terve
Támadt a vakéjben.

„Minek elsírom?
Inkább megírom
Ezt a nagy keservet!”
...És kövön ülve,
Nekihevülve
Szöröz magyar verset.

DR. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlim-tér 3 (W.-stend-ház). Elkészít az 6-sz. jogi, közgazdasági, ügyvédi vizsgákra jegyzetbőrlert. Tanácskozs.

A Kettős Kereszt Vérszövetség eskümintája

Bethlen István gróf parlamenti beszédjeiben még mindig a kételkedés hangján szól a titkos társaságokról. Bethlen István grófnak tudnia kell, hogy a *Kovács-testvérek* elleni ügyben az 1924. év folyamán *előtte ismeretes akták hivatalosan megállapították a Kettős Kereszt Vérszövetség című titkos egyesülés fennállását.* Rassay Károly abban az időben nyíltan megmondotta a miniszterelnök úrnak, hogy amennyiben kíváncsi a Kettős Kereszt Vérszövetség szervezetére, *kérdezze meg Nádosty.* Az atábtibban módunkban van a *Kettős Kereszt Vérszövetség eskümintáját* közölni:

En esküszöm a mindenható Istenre és fogadom mindenne, ami szent előttem, hogy vezéreimnek és az általuk kinevezett előljáróimnak parancsait a leghűségesebben teljesítem, a Kettős Kereszt Vérszövetségben történeteket a legszigorubbán titokban tartom.

Esküszöm, hogy semmiféle más irredenta vagy

karhatalmi célzatú szervezetnek kivonulásra vagy fegyverforgatásra lekötöztetve nem vagyok és hogy ilyen parancsokat csakis a Kettős Kereszt Vérszövetségben előljáróimtól fogadok el.

A Kettős Kereszt Vérszövetség keretén belül sem politikai, sem király-kérdéssel nem foglalkozom és amennyiben ilyen esetről tudomást szerzek, előljáróimnak azonnal jelentem.

Ha ezen eskümet megszegném, jogosnak ismerem el a Kettős Kereszt Vérszövetség vérbíráskodását.

Isten engem úgy segítse! Amen.

Íme, az eskü! És hogy a titkos társaságok esküje mennyire a hatalmában tartotta azokat, akik letették, bizonyítja a frankhamisítási bűnügy hágai tárgyalása is, amelyben a vádlottk egyike tettének védelméül éppen a bosszútól való félelemre hivatkozott.

A saisi fátyol

Írta: PAKOTS JÓZSEF

Voltaire részeg barbárnak nevezte Shakespearet s ezekután minket se sújthatna le valami nagyon, ha e nagy francia példáján a mai kisebb franciák rosszat találnának mondani rólunk. A gloire nagy nemzete nem tündöklött soha az elfogulatlanságtól s az a góg, amely sokszor pótolta már a híres francia eszprít, úgy látszik sajátossága a nyugati kultúrnemzeteknek.

Ezúttal azonban mégis szeretnénk, ha a francia vélemény valahogy kedvezően alakulna ki felőlünk. Ez a gyalázatos frankhamisítás szégyenkezéssel tölt el minden becsületes magyar embert s bár Briand maga megállapította korábbi miniszterelnökségének utolsó napjaiban a francia parlament szószékéről, hogy a *lovagias, nemes magyar nemzet* lelkiülete és szelleme idegen az ilyen banditizmustól, a francia sajtó egyes orgánumai állandóan bántó és megalázó hangnembben írnak rólunk s a francia közvélemény rosszakaratát a Franciaországban élő és dolgozó magyarok megromlott helyzete jellemzi. Súlyosbította a helyzetet, hogy Bethlen a maga kormányzati hatalmához hozzákötötte ez áldatlan ügy rabláncával az ország szekerét és vakmerőségében vállalta azt a kockázatot is, hogy Genfben mint az ország reprezentánsa olyan megszégyenítésben részesül, amelybe egy egész nemzet pirul bele.

Egyébként még semmit sem lehet tudni. A diplomáciai formanyelv nem a szókimondó szakácsnék frazeológiáját szokta használni. És Genfből nagyon hiányos félhivatalos tudósítások érkeznek még azokról is a külsőségekről is, amelyek közt Bethlen a népszövetségi társaságban reprezentálja Magyarországot. *Chamberlain tüntetően mosolygó barátsággal, az asztalon át nyújtott kezét a magyar miniszterelnöknek.* Goddam, hát az is lehetséges lett volna, hogy nem nyújt kezét? Megköszönheti Bethlen a sajtótudósító lojalis jóindulatát.

Az is kiderül, hogy a szanálás miatt magunkra vállalt pénzügyi kontrol júliusra előírt megszűnéséről a magyar miniszterelnök *nem tárgyalhatott.* Hát akkor miért ment ki? A szanálási jelentést Smith Jeremiás úr és Bud maguk is előterjeszthették volna. Jól emlékszünk, hogy az appropriációs javaslat pártközi konferenciáján a miniszterelnök úr agresszív idegességgel azon a címen követelte az appropriáció sürgős megszavazását, hogy elkerülhető legyen a pénzügyi kontrol meghosszabbítása. Az ellenzék más formában segítsé-

gére sietett a miniszterelnök úrnak s most azt kell kérdeznünk, hova lett a tavalyi hó?

A genfi külsőségek bizony nagyon homályosak. Briand-nal még nem ültetett össze tanácskozásra Bethlen, de hát ez indokolható a közbejött francia kormányválsággal is. Valami azonban még sincs rendjén Genf körül. Megszoktuk, hogy Bethlen előző külpolitikai kirándulásainál csakúgy harsonáltak a kormány félhivatalos és hivatalos szócsövei Bethlen síkzeiről, mint ha minden szócső elé egy megafont alkalmaztak volna. Most nagyon elhalkult a hangjuk. Valamit leplezni kell. *Jótekonny saisi fátylat borítanak az eseménytelen-ségekre.*

Ez a saisi fátyol ráborul azonban a frankhamisítás itthoni körülményeire és eseményeire is. Egyszerre csak egy vasúti poggyásraktárban megkerül a franciák által lázasan keresett hatezer és egynéhány hamis ezerfrankos. Névtelen levél vezet a nyomára. Szenzáció. De várjunk. Másnap azt mondják a francia Sherlock Holmesek, hogy ezek a hamis ezerfrankosok — *hamisak.* Nem az igazi, keresett hamis bankók. Újak, frissek, csak nemrégny nyomathatták. Talán hogy a lelettel kielégítsék a francia detektív urakat és re bene gesta búcsút mondanak a szép Budapestnek? Aztán hirtelen a *keresett frankklisék* rejtekhelye is *jelentkezik.* És a frankkliséket egy Szendei nevű orvostan-hallgató bemondása alapján Ulain védőügyvéd és képviselő úr szolgáltatja be. Minő rejtelmek, furcsaságok. Csak úgy maguktól mozdulnak meg a bűnjелеk. Hasonlatos ez ahhoz a természeti jelenséghez, amikor a szobában megmozdulnak és sétálni indulnak a bútorok. A seprő szépen a sarokba áll s a terítőn nyugvó kanál graciózus mozdulattal felendül az ebédhez készülő ember szájához. Csupa különös, talányos jelenség, valami rejtelmes erő mozgatja az eseményeket, amelyek titokzatos lényegét elfedi a jótekonny saisi fátyol.

Vagy nem ilyen misztikum, hogy örgróf Pallavicini Györgyöt, aki a genfi út előtt, a parlament szünetelőtti utolsó ülésén Bethlent úgy aposztrofálta, mint a frankhamisítás egyik passzív tényezőjét s ezt a sajtóban is megismételte azzal a céllal, hogy bíróság előtt bizonyíthasson, *nem állítják sajtóbírószág elé.* És mit jelent az, hogy gróf Károlyi Imre, mire nagy-

nehezen a vizsgálóbíró elé citálják, kijelenti, hogy nem vall, mert *valahonnan nem nyert erre felhatalmazást.*

Bomlik, nő, kuszálódik a frankbotrány és ime egyre több benne a rejtelmesség, a furcsaság. Mit magyarázam tovább? Baglyot visz Athénbe, aki még most is azt bizonyítgatja, hogy itt valami csökönyös, konok eltussolási folyamat csörgedezik apró és szétágazó ereskekben. Most már tussolják a saját eltussolásukat. A hirtelen napvilágra került, hamis ezerfrankokkal tömött sárga bőrönd és az önként jelentkező klisék — ezek már önmagukat akarják eltussolni. Úgy gondolták az új szenzációk titokzatos ismeretlenjei, hogy bedobják Polykrates gyűrűjét a tengerbe, hogy lecsillapítsák az istenek haragját, vagy talán a francia Sherlock Holmesokról az volt a véleményük, amint az angol mondja: *They take the moonshine for a green cheese.* Friss sajt helyett megelégszenek a holdvilággal is.

Megelégszenek-e, nem? — mellékes. Most már a végzettségűség döbbenetes erejével torlódnak és dagadnak a frankügy eseményeinek hullámai. Mint egy erkölcs vízőzön, egyre magasabbra emelkedik az ár és nem is baj, sőt egyenesen áldás, ha elsőpri és előnti a hitványokat, hogy az erkölcsi megújulás, a törvénytisztélet, az igazi társadalmi konszolidáció Ararat-hegény menedéket találjon a nemes hagyományú, a tisztas, dolgozó és igazi magyar aranyakat termelő Magyarország Noé bárkájára azokkal, akiknek nincs leplezni valójuk, akiknek cselekedeteire, szándékaira és erkölcsére nem kell jóteknony saisi fátylat vetni!

Briand és a demokrácia

Irta: Dr. NAGY LAJOS

A francia miniszterelnök, aki rövidesen huszonöt éves képviselői jubileumát üli, akiről a legpedánsabb kormánystatisztikusok sem tudják pontosan megmondani, hogy tizenháromszor, vagy tizenegyszer viselt-e miniszteri tárcát, aki a leggyakrabban visszatérő csilaga a francia politikai égbolt sok meteorral tündöklő szférájának, a héten újból megbukott, de már bukásának pillanatában is mindenki tisztaban volt vele, hogy *Briand* után nem jöhet más, mint — *Briand*. Ennek a szelescsontu, remekbe faragott koponyájú breagnei politikusnak ragyogó szellemessége, nagy szónoki képessége, csodával határos intuíciója nagyon hasonlít a magyar demokrácia legkiválóbb csillagának a képességéhez is érdekes, hogy még a szája tartása is nagyon emlékeztet erre a magyar politikusra.

A francia politika levegőjében kell keresnünk az okot, amely megmagyarázza, hogy miért nem hasonlít *a Briand sorsa* is ennek a magyar politikusnak a sorához, miért van az, hogy a francia nemzet válságos órákban nem feledkezett meg arról, hogy ilyen politikai őstalentum van az országban és ismételten rábízta az állam sorsának intézését. *A francia politika levegője* teszi érthetővé, hogy miért nincs ennek a ragyogó tehetségnek annyi ellensége Franciaországban és miért nem igyekeznek őt mindenáron elgáncsolni úgy, mint ahogy kevésbé fejlett és a kultúrának nem oly magas fokán álló országokban igyekeznek elgáncsolni az irígység és rövidlátás a nagykaliberű tehetségeket.

Briand az okos idealizmusnak és a diplomatikus demokráciának klasszikus képviselője. Lankadatlan küzdelmet folytatott az alsóbb néposztályok emberi megélhetéséért és politikai jogaiért, de a legerélyesebb eszközöktől sem riadt vissza akkor, midőn egy országos érdekeket sértő vasúti sztrájkot kellett megszüntetnie. Nyugodt eleganciával hajtotta végre az állam és egyház teljes szétválását, de energikusan szállott síkra a vatikáni szövetség fentarása mellett, mert diplomáciai szempontból helyezett súlyt arra, hogy a nemzetközi politikának a gócpontján a francia nemzet képviselője is ott legyen a többi diplomata között. A győ-

zelem érdekében *megsértette Görögország semlegességét* és kieroszakolta a szaloniki-i expedíciót, de a háború után ugyanilyen elszántsággal küzdött *Cannesban* a nemzetközi megértésért és ugyanilyen elszántan szállott szembe a *locarnói paktum* felett megindult parlamenti vitában azokkal, akik el akarták buktatni az engesztelékenység és béke politikáját.

Hogyan van az, hogy azt a politikust, akinek locarnói beszédét tomboló tapssal ünnepelte a francia parlament túlnyomó része, egy pénzügyi kérdésben ép azok hagyták cserben, akik a Briand-féle külpolitikát a leglekedesebben ünnepelték? Ennek az okát is megtaláljuk a háborúutáni Franciaország politikai és gazdasági atmoszférájában.

A győzelmes háború rettenetes anyagi áldozatokba került, megrendítette a francia pénzügyi élet alapjait, de csalódtak azok, akik a sarkaiból kiforgatott világ minden terhét a legyőzöttekre akarták hárítani. A francia demokrácia képviselői belátták, hogy a *francia rekonstrukciót csak francia erő és francia áldozatkészség* tudja lehetővé tenni és belátta ezt Briand is. A hatalmas francia érdekcsoportok viszont a deficit kiküszöbölését a kis egzisztenciáktól várták és érthető, ha a francia demokrácia ezzel szemben a vagyonosoktól, tehát azoktól várta a nemzet vagyoni megmentését, akik a nemzeti vagyon túlnyomó részét tartják a kezükben. Briand lelkeben súlyos küzdelmek folyhattak le, míg a politikai demokráciának lelkes harcosa az ország pénzügyi megmentése érdekében elhagyta a *pénzügyi demokrácia* útját.

A vágyon azzal fenyegetődött, hogy kiszökik az országból, ha bántani merészeli és Briand úgy látta, hogy a pénzügyi élet nemzetközi szervezete lehetővé teszi ennek a fenyegetődésnek a beváltását. Elfogadta tehát pénzügyminiszterének azt a javaslatát, amely a *forgalmat* akarta megadóztatni, tehát az *élet* megdrágítani. A francia demokrácia egy része vérző szívvel szegezte a pénzügyi demokrácia fegyverét Briand ellen, akiről tudta, hogy *a politikai demokrácia terén* ma talán legnagyobb valórje Franciaországnak.

Briand kormánya változatlanul a politikai demokráciára esküszik. Hogy a pénzügyi demokráciával hogy áll, azt a jövő fogja eldönteni. Ismerünk egy országot a Duna mentén, ahonnan a demokrácia vágyó szemekkel néz a Szajna partjára, mert ez az ország boldog volna, ha már ott is olyan úr lenne a politikai demokrácia, mint a Szajna partján, ha ott is *olyan politikai levegő volna*, amelyben az 1,2%-os forgalmi adó kormányt buktathat. Mert a Duna partjain más levegő van. Itt vétkezhetnek a kormányok az ország pénzügyi érdekei ellen, itt vétkezhetnek a kormányok az ország sokkal fontosabb érdekei ellen is, itt olyan kis szempontok, mint holmi országos érdekek, nem buktathatnak kormányt, *itt az ország tönkremehet, de a kormányhoz nyúlni nem szabad.*

Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat stb. teszik a közérőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja. Igazibb súly s erő az emberi agyvelőnél nincs. Ennek több vagy kevesebb léte a nemzetnek több vagy kevesebb szerencséje.

Széchenyi

A nagyok majdnem annyi alávalóságot követnek el, nyomorultak, de am azok arnyékában követik el az alávalóságot és pompát üznek erényeikkel: megmaradnak nagyságukban. A kicsinyek arnyékban fejtik ki erényeiket, nyomorúságukat pedig kiteszik a napvilágnak: megvetik őket.

Balzac

Sem kőtorony, sem rézből vert falak s szűk légű börtön, sem kemény bilincs a szellem erejét meg nem köthetik.

Shakespeare

Miért adott a Pénzintézeti Központ 108 holdra 1027 millió korona hitelt?

Tinnye, pestmegyei községben van *Hublik* Máriának, egy 74 éves úrnőnek 108 holdas birtoka, amely az ottani 651, 759, 763, 854 és 862 számú telekkönyvi betétben van felvéve. Erre az ingatlanra 1925 április 14-én kelt hitelbiztosítéki okirat alapján a jelzálog 1027 millió korona hiteltőke, ennek 8% kamatai és 100 millió korona költségbiztosíték erejéig a Pénzintézeti Központ budapesti bej. cég javára bekebelezett. Egy holdra maximálisan két millió korona hitelt szokás adni, a kamat pedig április 14-én a legjobb bonitású cégekkel szemben is sokkal magasabb volt, mint 8%. Felmerül tehát az a kérdés, miért adott a Pénzintézeti Központ erre a birtokra ilyen nagyszámú kölcsönt, ilyen alacsony kamattal mellette?

Információnk szerint ez a kölcsön egybefügg a „Magyar Jövő” Rt. ügyével. A „Magyar Jövő” kurzuskönyveket és irkákat adott ki az iskolák számára. 1925 tavaszán a „Magyar Jövő” kénytelen volt felszámolni, mert passzívái felülhaladták az aktívákat. Ez az 1027 millió korona kölcsön tulajdonképpen a „Magyar Jövő”-höz folyt be, illetve a „Magyar Jövő” adósságainak törlesztésére fordított. Hogy a „Magyar Jövő” ebben az időben már mennyire küzdött fizetési nehézségekkel, mutatja az, hogy 1925 május 22-én a „Magyar Jövő” adósságai miatt ugyancsak *Hublik* Mária ingatlanára a végrehajtási jelzálogjog 100 millió korona tőke és járuléka erejéig, 1925 május 30-án ugyancsak a végrehajtási jelzálogjog 128,700.000 korona tőke és járuléka erejéig már feljegyeztetett. Majd későbbi időpontban is többszáz millió korona összegben jegyeztettek fel ugyanerre az ingatlanra jelzálogjogok.

A „Magyar Jövő” szanálására azonban nem volt elegendő ez az 1027 millió korona kölcsön, melyet a Pénzintézeti Központ nyújtott, hanem a „Magyar Jövő” csekély 2 milliárd és 500 millió koronát kapott a Tudományegyetem nyomdájától, amely átvette ezért a „Magyar Jövő” kiadványait és irkáit. Hogy ezek az értékesítésnél milyen valóságos értéket képviseltek, azt majd a tudományegyetemi nyomda kétségtelenül ki fogja mutatni. A 2500 millió korona azután a hitelezők között osztott fel.

Az a kérdés már most, hogy a Pénzintézeti Központnak mi a fedezete az 1027 millió korona és járuléka erejéig nyújtott kölcsöne után? Van-e a 108 hold ingatlanon felül még egyéb biztosítéka is? És ha igen, milyen? És ki adta ezt a biztosítékot?

Kérdés, amely feleletre vár

Irta: FÁBIÁN BÉLA

— Kormányzósértésért két hónapra ítélték. *Kreisz* György betűöntő egy évvel ezelőtt ittas állapotban sértő kifejezéseket használt a Kormányzó személyével és a kormányrendszerrel szemben. Akkoriban *Kreisz* Györgyöt a vizsgálóbíró előzetes letartóztatásba helyezte és fogságából csak három hónap eltöltése után szabadult. Ebben az ügyben a főtárgyalást ma tartotta meg dr. *Törekly* Géza kúriai bíró tanácsa. *Kreisz* beismerte bűnösségét és ittasságára való hivatkozással kérte felmentését. A királyi törvényszék hosszas tanácskozás után *Kreisz* Györgyöt kormányzósértésért és a kormány ellen elkövetett becsületsértés miatt két hónapi fogságra és 2,800.000 korona pénzbüntetésre, azonkívül politikai jogai gyakorlásának három évre való elvesztésére, illetve felfüggesztésére ítélte. *Kreisz* és védője az ítéletben megnyugodtak és így az jogerőssé vált. A bíróság a büntetést kitöltöttnek vette és a kirótt pénzbüntetést betudta az elszenvedett harmadik hónapi fogságnak. (Szózat, 1926 március 4.)

Vannay Lászlót és gyulai *Molnár* Ferencet, két köztisztviselőt. — az egyik levante-oktató, a másik forgalmazó-ellenőr — a Vázsonyi elleni merényletért letartóztatták. Bevitték őket a Mozsár uccai kapitányságra. Az első nap eseményeiből kialakuló kép: *Vannay* és *Molnár* hatóság elleni erőszakot követtek el, *Vannay* ellenben elmebeteg, hosszabb időt töltött a Lipótmezőn és így nem büntethető.

A jogi megállapítás, hogy hatóság elleni erőszak büntette forog fenn és nem közönséges uccai inzultus,

TÁRCA

Női körtánc a filmsztár körül

Irta: SZÁSZ ZOLTÁN

Kiváló riportereink leírták, hogy *Konrád Veidt*-et, az ideges, modern mefisztóiságú filmszépésget, aki néhány nap előtt megjelent a pesti hangversenydobogón, hogyan fogadta a pesti nőközönség. A pályaudvaron, a hotel-lepcsőházban, a hangversenyteremben bakfilos és élemedett hölgyek ostromolták autogramokért, kézszerítésért, mosolyért, vagy talán másért is. A nők egész nyája követte lépteit, valóságos hisztérikarajzás üldözte e leírások szerint a népszerű filmszínészt.

Nem új jelenség ez, csupán a film nagy hatáskörzetének arányában megnagyobbodott kiadása egy régi társadalmi kortünetnek. A híres színész mindenha ostromolta a női bámulat mohósága. Ugyanezt tette a híres pianistával, a híres költővel, sőt általában minden híres férfival. Csak persze jelentkeztek itt fokozati különbségek. A női rajongók, bármennyire azt

hirdetik és vélik is talán, hogy lelkesedésükkel valami szellemi nagyságot ünnepelnek, főként, ha talán nem is lelkesedésük minden energiájával, testi yarázsokat keresnek a bálványaikban. Ezt pedig, bár nyújthatja némileg, sőt nyújtja is gyakran a költő és a zenész is, még se nyújt olyan, a foglalkozásából folyó szükség-szerűséggel, mint a hősszerelmes, vagy a bonvivant. Hihető ugyan, hogy még annak a költőnek testi alakját is körüldongja a költeményeitől elbódult nők vágyakozó sóhajának szellője, akinek a testisége nem túlságosan csábító, de valószínű, hogy a női idegzet nagyobb feszültségeket érez abban az esetben, ha a művészi tehetség fokozója egyszersmind egy hatásos testiség lény. Színészek közt pedig ez gyakrabban fordul elő, mint írók vagy zenészek közt. Végre is a színésznek szerszáma, eszköze a teste, s így rendszeren már ez is művészi hatása, érdekes és nemileg izgató. Hogy aztán minden színészfajta közül legújában a filmszínész rugtatott a nőhódítás versenyében az élre, ennek magyarázata a film természetében rejlik. Nincs egyetlen színészfajta sem, melynek olyan széles hatás-rádusza volna, mint ennek. Még a városról-városra járó világhírű komédiások, *Moissi* vagy *Mitterwurzer* képe se edződött be annyi női idegzetbe, mint a filmszínészé. Az naponként csak ezrével bódítja a női idegzeteket, ez naponta százezzrel. A nagy beszélő színpadi színész pedig rendszeren sokkal bonyolultabb, markánsabb egyéniség, mint a filmszínész.

nem egyedül rendőri, avagy belügyminiszteri minősítés, hanem a frankbizottság huszonöt tagjának, köztük a magyar nemzetgyűlés legképzettebb jogászainak *egyhangú megállapítása*.

A nemzetgyűlés az ügyet a *mentelmi bizottsághoz* utalta. A mentelmi bizottság előadójának szóval előterjesztett jelentésében Molnár szerepe már akként komplikálódik, hogy ő a revolvért csak azért használta, mert „*a tömeget akarta távol tartani*.”

Vannay elmebetegsége jóideig tartotta magát. Közben felszínre kerültek félegyházai hőstettei, megismerkedtünk egy bizonyos *Hertelendy* nevezetű vitéznek nagyszerű félegyházai szereplésével.

A vádlottak későbbi védekezésükben előadták, hogy ők Vázsonyi ellen nem tervelték ki semmiféle merényletet. Vannay a Teréz körúton sétált, Vázsonyit látta, elfogta a düh, nekiment, Molnár pedig barátjának akart segíteni, revolvért rántott, hogy megvédje őt a fenyegető tömeg ellen.

A *vizsgálóbíró* végzésében kimondotta, hogy a vádlottak által elkövetett deliktum *nem* hatóság elleni erőszak és elrendelte a vádlottak szabadlábra helyezését. A *vádtanács* a vizsgálóbíró úr végzését helybenhagyta. Vannayék közben előadták, hogy a Teréz körúti merénylet alkalmával az egyik jelenlévő ügyvéd a kormányzó urat szidalmazta és a rendőrség természetesen ebben az irányban is megindította a nyomozást.

Azóta Vannay már *nem elmebeteg*. Gödöllőn ünnepelesen fogadták. Molnár már nem mondja, hogy a Teréz körúti merénylet a véletlen játéka. Nyíltan büszkélkedett vele a „Szózat”-ban, hogy ők ezt a merényletet Vannayval együtt előre kitervelték. Az ügyvédről megállapítást nyert, hogy semmiféle kormányzósértő kitéltelt nem használt. Azok ellen, akik ellene ezt a kieszelt vallomást tették, *hamis vád miatt nem indult eljárás*.

Közben felszínre került a *szegedi jelentés*. A belügyminiszter úr, dacára a megindított akciónak, a szegedi jelentést még mindig nem tette közzé. Így is megállapítható azonban, hogy a szegedi jelentés egy kiskunfélegyházai rendőri jelentés alapján készült, mely szerint Vannay Kiskunfélegyházán olyan magas összeköttetésekre hivatkozott, amelyeknek még feltételezése is a legnagyobb mértékben sértő azokra nézve, akikkel Vannay magát kapcsolatba hozni merészelt.

Épp azért, bár ez ott, ahol hat, mélyebben hat, mint a filmsztár, mégis azt az erotikai tömegtetszést, amit a filmsztár produkál, nem képes elérni.

Nem esoda tehát, hogy Konrád *Veidt*, vagy Rudolf *Valentino*, vagy bármelyik más filmsztár, aki valamelyik nagyvárosban személyesen megjelenik, a hódolók tömegét találja magával szemben rohamra készen. Hiszen a filmről már szerte a világban mindenütt leadta névjegyét a női szívekben! Magas filozófiai szempontból nézve, ez a női körtánc a mozisátság körül bizonyára mosolyt ébreszt. Viszont azonban az a nógúnyoló s némileg erkölcsbírói hang, mellyel nem egy riporterünk ezt a kérdést tárgyalta, kissé igazságtalan. A nők e tolongását a filmsztánság felé, féktelen lelkesedésüket a hangversenytermekhez a fellépő művész iránt, nem lehet egyszerűen hisztériává minősíteni, vagy pláne az erkölcsi lazulás tüneteként kezelni. Nem, mindebben a női lelkek nagy tömegeinek legmélyebb ösztönössége robban felszínre.

Minden fiatal leány, de azután is majdnem minden nem teljesen elégedett asszony vár egy mesebeli herceget, akinek szerelmét felkínálhatja. A legtöbb nő nem egy neki társadalmilag, vagyoniilag, szellemileg, testiileg megfelelő férfiről álmodik, hanem egy nála sokkal magasabbrendű, minden tekintetben fölötte álló kivételes lényről, éppen erről a mesebeli hercegről. Ennek pedig modern kiadása a varázsos híres ember, a nagy zenész, a híres színész s a még híresebb filmsztár. A

Megállapítható, hogy Vannay húsz-harminc mindenre kész, rendelkezésére álló fegyveres emberre hivatkozott. Megállapítható, hogy egy papírlapot mutatott fel, mint *Bartha Richárdnak, a kabinetiroda főnökének állítólagosan hozzá intézett levelét, melyben részére külön megbízatás adatott*. A belügyminiszter úr mindezekre vonatkozólag azt mondja, hogy ő, valamint az ő közegei megtették a kötelességüket, az egész ügyet kinyomozták, *most az igazságügyi hatóságokon van a sor, teljesítsék azok a kötelességüket*.

Azért tettem élre a „Szózat” hívét a részeg emberről, aki három hónapot ült, hogy megkérdezzem, mi az oka annak az érthetetlen ténynek, hogy Vannay a fenti tényállás alapján szabadon járhat? Vagy talán közhivatali funkciót teljesít és közhivatali állásában nélkülözhetetlen?

Sokat nem tudunk és sokat nem értünk. A magyar élet felad kérdéseket, melyekre senki sem ad választ. Ezekbe az érthetetlen ügyekbe lassanként belepusztul a magyar élet. Minden, minden, a politika, a közgazdaság, a bizalom, a külföldi hitel, mert *értetlenségekre és földrengéses talajra építeni nem lehet*.

Heti klapanciák

Schandl Károly beszámolót tartott vasárnap reggel Konyhaszéken. Örömmel halljuk, hogy ezúttal nem hordón állt, csak konyhaszéken.

Vágit is a Markó uccába vitték, ahol két hosszú napig maradt. Pártja állítólag dezavuuálja, mert egy herceggel lakott egy fedél alatt.

Úgy hallom, mire itt lesz a tavasz, olcsóbb s hosszabb lesz végre a szakasz. De ha meghalnék, mielőtt olcsóbb lesz a szakasz: fejfámra egyet síri lobogóul akassz! . . .

—lyó.

mai társadalmi viszonyok közepette persze a nők óriási tömege nem is gondolhat arra, hogy az áhított kiválóság a valóságban meg is hódítsa, szeretőjévé vagy feleségévé tegye s megtermékenyítse őket — azaz azt tegye, amiről tudattalanul álmodnak. Ilyen kivételes férfi, ilyen *szerelmi übermensch* ugyanis nagyon kevés van, vagyakozó nő pedig sok. De hogy a női vágyak ilyen szerelmi esomópontokat, ilyen nemi mágnessarkokat jelentő férfiak felé irányulnak, az kétségtelen. Egy házassági kötelezettségektől ment és szabadabb nemi erkölcsi társadalomban a női lelkeknek e vágya a többnejűséget és a szultamizmust fejlesztené ki. A mai esodált férfinagyságnak ezrével volnának női, akiknek legfőbb vágya volna viszont, hogy ezek megtermékenyítsék őket. Ez az állattenyésztés szempontjainak érvényesülése volna az emberi társadalomban, olyas valami tehát, ami ma aligha valósítható meg. Már erkölcsünk és egész érzésmódunk tiltakoznék ez ellen . . .

Ma csak arról lehet tehát szó, hogy a nők az álmaikban dédelgetett férfitől autogramot kérnek, hogy rajongó tapsokkal, esetleg szerelmeslevelekkel közeljenek feléje. E groteszk, olykor betegessé fajuló tolongás alján azonban egy nagyon is egészséges ösztöniség lappang. A női nemiség ugyanis nem demokrata-érzelmű, hanem a hőskultusz híve: a szerelmi és esztétikai értékek kapitalistái felé fordul s ezek éppen a kiváló emberek, a díszférflak, a híres zenészek, színészek és mozisztárok. Ilyen az élet, illetve a nemi élet!

A HÉT MARGÓJÁRA

NINCSENEK CSODÁK. A sashalmi delejesaszszonyt komoly orvosok levizsgáztatták és a csoda a tudomány forúma előtt megbukott. A bének, a vakok, a süketek csódlódotan vonultak el a vizsgaterem előszobájából, — újra kialudt reményüknök egy mécsese. Nincsenek csodák! Az élet béndi, a mindennapi küzdelem nyomorékjai is úgy lesték a csodát, mint a testi fogyatékosak és rájuk is szörnyű csalódás keselyükarmai csaptak le. Nincsenek csodák, sőt — fájdalom — már természetes, egészen maguktól értetődő dolgok sincsenek. Így például nem akar megtörténni az a természetes dolog, hogy az emberek munkát kapjanak és megéljenek belőle. Csodák? Istenem! Mi megelégednénk azzal is, ha csak a legegyszerűbb, a legtermészetesebb dolgok történnének meg. Például: a közgazdasági talpraállást lehetetlenné tevő Bethlen-kormány távozása. Az ilyen természetes dolog felérne a legnagyobb csodával.

A „TÜZHÁNYÓ.“ Valamikor tüzhányónak mondták gróf Hadik Jánost a munkapártellenes nagy viharos harcok idején. Azóta, főleg mióta a kurzus beköszöntött, többször vártuk, hogy a tüzhányóból feltör a tűz s lávája előnti a kurzuspolitikának sötét és végzetes vegetációját, amelyből annyi szerencsétlenség sarjadt már. A tüzhányó azonban mélyen hallgatott — amit talán nem is lehet csodálni, hiszen a tüzhányó akkor sem érezette erejét, mikor a forradalom elé töltek — miniszterelnöknek. Rendben van, akkor tehetetlen volt és cselekedni kellett volna; a kurzus ellen, főleg a kurzuspolitika kezdeti vadságai, szélsőségei, felbuzdulásai és kilengései ellen azonban csak... beszélni kellett volna. Hogy várták akkor — a régi emberek — megszólalását, milyen ciklopsi süllyal esett volna a latba gróf Hadik Jánosnak egyetlen egy szava. Hadik azonban mélyen hallgatott, sőt ékesszólóan hallgatott, szépen behúzódot a tejbizottságba, vagy a Közélemezési Tanács elnöki székébe, mindenféle közgazdasági programcskákát faragott... mintha úgyan lehetett volna akármicsoda közgazdasági fellendülés abban a finom, sötét kurzuslevegőben. Egy szava sem volt az akkori dolgok ellen, a tüzhányó hosszantartó zajos hallgatásba merült s csak most tört ki belőle minden óserő — Vázsonyi ellen és Bethlen mellett. Most egyszerre zúg és bömböl a tüzhányó, ontja magából... nem a tüzet, hanem — az újságpapírt, a nyilatkozatot, a papírt, amelyet ronggyá tépett Vázsonyi válasza. Ez a válasz: egy darab oknyomozó kortörténet; személyileg gróf Hadik Jánosnak szól — valójában azonban mindenkinek, aki Hadik János mellett áll, sőt: akik Hadik Jánossal szembenállnak. Egy elnémult világ ismeretlen és elfojtott adatai szólalnak itt meg, mindaz: ami vezércikkekből és parlamenti beszédekből és emlékiratokból eddig kimaradt, egy történelmi fordulópont érékül meg a Vázsonyi válaszában... egy történelem, amit még nem írtak meg, egy történelem, ami eddig csak a napipolitika valótlanágaiban, pletykáiban, mendemondáiban, Tarka Krónikáiban élt. Nemesak az bontakozik ki a Vázsonyi kristálytisztá előadásában, ami történt, hanem az is, ami nem történt — a nagy passzivisták élén persze Hadik János cselekedeteivel, amelyeket könnyebb meg nem történné tenni, mint megtörténné, mert ezeket a cselekedeteket főleg az jellemzi, hogy... nem történtek meg. Deák Ferenc és Hadik János — valóban érdemes volna. a Vázsonyi adatainak nyomán ezt a plütarchosi párhuzamot megírni. Deák a passzivitás, a tétlenség Herkulesse volt 1849-től 1867-ig, de ez a tétlenség: erő volt, ez a veszteglés, ez cselekedett — a Hadik cselekedete pedig a tétlenség volt, egy olyan napon, amikor a cselekvés — de nem a trepovi cselekvés, amelynek felajánlását Hadik Vázsonyi számlájára óhajta írni —

irányváltozást jelenthetett volna egy ország történetében. Most, Vázsonyi előadásából megtudjuk Hadik hatalomrajutásának — szegény ember! a hatalom a fejére hullt és nem az ölébe — körülményeit, sőt nemcsak mi tudjuk, hanem... Hadik János is. Megint felelevenedik ez az egész mozgalmas ország, ez az utolsó tizenkettedik óra, mikor szakadozóban volt az a bizonyos utolsó hajszál, szinte kisértetiesen bontakozik ki a kép, ahogy a világháború színtereiről a forradalom felé rohan egy ország... a vérvörösfény már a miniszterelnöki palota ablakain táncol, de bent, a dolgozószobában csöndesen ül a „jövő embere“, aki nem akarta megjelentetni a manifesztumot, hisz „már van törvényes kormány, amely cselekedni fog...“ és írja a maga kis programját, hogy eloltsa vele a lángokat. Hadik János nyilatkozott s a nyilatkozatra Vázsonyi — a történelemmel felelt, amelyről Hadik talán még most is azt hiszi, hogy politika; és talán még most is azt hiszi, hogy hőse volt azoknak a napoknak, mikor a legeslegjobb esetben — balekje volt...

AHOL ELÉRTÜK A BÉKEBELI ÁLLAPOTOT. Békebeli árut és békebeli árat, békebeli békét és békebeli közállapotokat keresünk szüntelen — mintha az új-höz csak a régin keresztül vinne az út és mintha mindennek, ami jó, ami rendes és igazi: a „békebeli“ volna a mértékegysége. Sajnos, sok területen hibába hívogatjuk vissza a békebelit és ha — például a politikában — vissza is tér a békebeli, vagy legalább is annak valami fürcsa sugártörése, az nem az, amire várnak: példának okáért — a munkapártiság. Közgazdaságban szó sincs békebeliségről — azaz... álljunk meg, „álljunk meg egy szóra“, mint valamikor mondták: ép a főváros közigazgatási bizottságának legutóbbi ülésén visszatért egy békebeli motívum, felhangzott egy jelentés, amely azt hirdeti, hogy előálltak, vagy visszaálltak a békebeli állapotok. Ez a jelentés — nem a polgármesteri jelentés volt, nem is a főorvosi jelentés, ez a jelentés — ez a jelentés: az adófelügyelő jelentése volt, amely azt adja tudtúl, hogy az egyenes adók terén sikerült a háborús és forradalmak okozta visszamaradást pótolni, az egyenes adók kivételése terén „a békebeli állapotok álltak elő.“ Nem érdekes: ép ezen a ponton álltak elő a békebeli állapotok...

Én mondom néked!...

Írta: SOMLYÓ ZOLTÁN

Én mondom néked, ember, ezt: végezzon is az, aki kezd!
Ha mellette a rend, a jog: mindkét kezével győzni fog!
Szádban a szó olyan legyen, hogy kimondhasd fenn, a hegyen!
Így kell megráznod teneked a völgybe bűvő füleket!
Szavad legyen villámcsapás, az üssön, nem a kalapács!
Döbbsentetn az fúrja át golyó helyett a sziv falát!
Mert ami sziv szerint igaz, az régen az — és mindig az!
S meg nem állíthatják herék az igazság szent szekerét!
Hazug dicsőséget íhat a törtető briganti-had!
De — mérges korty e vad ital!
Nem zúg rá győzelmi dal!
Ha hajnal jó, virradni kezd! —
Én mondom néked, ember, ezt!...

TORZTÜKÖR

Frankhamisítási vacsora

Sokat beszélnek a frankhamisítási vacsoráról, a közönségnek még sincs fogalma arról, hogy miképpen folyt le egy ilyen lakoma. Egy névtelen levél alapján megpróbáljuk tehát leírni.

Kilenc óra felé érkeztek meg a vendégek. Tekintettel különböző politikai nézeteikre, elveiket a vacsora tartamára szegre akasztották és ugyancsak a ruhatárban helyezték el üres bőröndjeiket is.

A megérkező vendégeket a házigazda helytel kinálta:

— Parancsoljanak helyet foglalni uraim!

— Köszönöm, fogok én még ülni eleget, — felelte egyik-másik.

Vacsora előtt, bár ez erősen zsidó szokás, mindannyian mosták a kezeiket, tekintettel az ügy következményeire.

Ekkor zeneszó mellett kezdetét vette a vacsora. A rejtett zenekar Frank Cézárnak, a nagy modern muzsikusknak egyik művét játszotta. A következő menüt szolgálták fel:

Vegyes francia saláta.

Boeuf à la mode.

Hollandi sajít.

Valódi frank kávé.

Francia pezsgő.

Vacsora után mint deszertet szervírozták fel a narancssalátát.

Étkezés közben számos tószit hangzott el. Az első szónok klisé pityizáltan a francia nemzeti bank jegyforgalmának emelkedésére üritette kupáját.

Szónoklat közben kedves epizód történt. A szónok egy kis szódavizet óhajtott freccsenteni borába, ám hiába nyomta az üveg szelepét, abból egy csepp se jött ki. Általános derűtlenség fogadta ezt a jelenetet és csak fokozódott a jókedv, amikor egy elmés résztvevő így kiáltott fel:

— Nem sikerül a víznyomás!

A következő szónok a családi tűzhely (bank) szentélyére emelte poharát, majd megpendítette azt az eszmét, hogy a világ összes pénzhamisítói egyesüljenek hazafiás alapon.

— Megcsináljuk a hazafiás pénzhamisítók internacionáléját, — mondotta a szónok.

Javasolta azt is, hogy az aprópénzhiány leküzdése céljából az asztaltársaság centime-okat is állítson elő.

— Ez annyiból jó — indokolta —, mert nem kell felváltani és váltás közben nem jönnek rá semmire.

Kedves figyelem volt a házigazdától, hogy vacsora után, mikor a párok táncra perdültek — (francia valeert jártak) a szokásos frissítők között a Lethe vizéből szolgált fel a jelenlevőknek. Ebből mindannyian ittak és így esett, hogy a vacsora lefolyására most már senkisé emlékszik vissza.

Stella Adorján

Nagy az izgalom

Salm Herman gróf a Vígyszínház magán-előadásán föllép, mint műkedvelő. A közönség nagy érdeklődéssel, sőt izgottan várja az eseményt. A régi vígyszínházi habitúék közül sokan valóságos föl vannak húzva.

Konstruktív szerkesztőségben

— Szerkesztő úr, még két hasáb hely van. Mit adjak le!

— Adja le a Vázsonyi-ellenes cikket... tudja, az 1918-as évfolyamból...

Háborúban és békében

A rossz kávéra, rossz kenyérré Azt mondtuk tegnap: ezek mind hadik! Ma változott hazánk virtussa, Ma már csak rossz politikusra Szokás azt mondani: „Hadik“.

Hadik figyelmébe

Excellenciák érvek helyett gorombaságokkal akarja narkotizálni a közvéleményt. A stilszerűség kedvéért ajánlom, hogy nevét gróf Hadik-Narkóczy Jánosra változtassa.

Azt olvasom...

Azt olvasom, hogy Walko Genfben tárgyal. Remélem, a népszövetségi tanács tagjai nem engedik meg neki, hogy beleavatkozzék Magyarország külügyeibe.

Maskara

vagy:

Mit vétettünk, oh Nagyúr!

vagy:

szép Kisbánás mód az arisztokráciával

(A Zsirkey-féle szab. dramaturgia figyelembevételével írta: Bánffy Pongrácz mester)

ELSŐ BENYOMÁS

(Szín: egy nagyszálló előcsarnoka.)

VENDÉG: Micsoda beszéd az! Hogy itt egyetlen hely sincs! Majd nézzen körül, főúr, a második előadáson.

FŐÚR: Kikérem magamnak! Ne beszéljen velem úgy, mint egy magyar főúrral. Én hotel-főúr vagyok.

EGY HÜLYE SZAKÁLLAS GRÓF: Kérem, az előbb itt egy hajdon átment...

FŐÚR: Igen, átmeneti bárcával...

A HÜLYE SZAKÁLLAS: Maga piszok! Az a hölgy egy intakt nemi lény. Csak diszkrétén...

FŐÚR: Igenis, diszkrétén.

KOSH GRÓF: Ki szólít!

FŐÚR: (a telefonhoz ugrik): Pardon, a Lipótmező...

KOSH (főlényesen legyint): Majd csak a végén. A doktorok azt mondták, a megfigyelési idő három felvonást vesz igénybe.

KATZER-KRÁLIK (ellenforradalmár, harsogva): Bakkomfityamáját! Én egy típus vagyok.

FRIDOLIN (destruktív): Er meint: e! Típesch, (Katzer-Krdükhöz) Miért

mondja maga mindig: bakkomfityamáját! Miesoda egy kilengés legyen ez?

K-KRÁLIK: Tiltsa meg a csalógnának, hogy daloljon, tiltsa meg Herzeg Ferencnek, hogy azt mondja folyton a „Majomszínház“-ban: Csiesó. Hát én azt mondom: bakkomfityamáját!

FRIDOLIN: Disznó! Azt hiszi, hogy a parlamentben van?

GLORIANA (egy előkelő hölgy, aki mindenkinek kell, csak a közönségnek nem): Nagyszerű ember! Úgy hangsúlyozza ezt a „bakkomfityamáját“, hogy mingyárt kedve szottyan az embernek egy kis gyakorlati magnázelzésagra.

MAUZI (Kosh gróf ártatlan felesége): A férjem rámparagost, hogy meztele-nül mutassam magam.

GLORIANA: Milyen okos ember! A felvonás végén végre is mutatni kell valamit.

MAUZI (megmutatja)

K-KRÁLIK: Bakkomfityamáját!

KÖZÖNSÉG (fenn): Hála isten, legálább ezen az egyen nincs maskara!

MÁSODIK BENYOMÁS

K-KRÁLIK: Én vagyok a titkos szervezettek vezére. Én vagyok a Kettős Vérkereszt, a Hármás Sírhalom és a Francia Kis-négyes diktátora. Eljén Gómbös! De hopp, valaki ellopta a titkos irataimat. Biztosan azért, hogy odaadja a „Világ“-nak. (Kidlt) Rendőr! Nádosy!

GLORIANA (csábosan): Milyen édes hangja van!

K-KRÁLIK (rohammal): Imádom.

GLORIANA: Várjon! Arisztokrata erkölceink ilyen esetben öt pernyi főzési időt írnak elő.

KOSH GRÓF (betoppán): Sok! Sok! Aki az én feleségemet megkívánja, még ezt az öt percet is megspórolja.

K-KRÁLIK (Valamit keres).

GLORIANA: Mit keres?

K-KRÁLIK: A cselekményt.

KOSH GRÓF: Csak az kell! Itt van.

Nesse! (Pofonúti).

K-KRÁLIK (revolvert ránt elő).

FRIDOLIN: Hiszen ez egy valóságos

Molnár Ferenc!

BÁNFY (kalapot emel): Köszönöm.

FRIDOLIN: Pardon... Nem az író,

— a merénylő!

HARMADIK BENYOMÁS

KOSH GRÓF (Krdük segédeithez): Nem adok elégtételt. Mi a fenének! Egy gróf megetheti. De Fábiának nem ajánlanám.

MAZUI (szerelmesen): Mondd szíved,

érdekel még a Marquis de Sade!

KOSH GRÓF: Igen, a szád.

MAUZI: Jaj, de boldog vagyok!

GLORIANA: Érthetetlen! Boldog,

mert a férje szereti...

K-KRÁLIK: Nyava... azaz hogy:

bakkomfityamáját! Azért boldog, mert

vége a darabnak.

MIND: És most elmegyünk...

RENDEZŐ: Lipótmező... Szakaszhatár!

ZSIRKAY (a nézőtérrel): Rehabilitálva

vagyok! (Legújabb drámájával

el a Renaissance igazgatóhoz).

Molnár Jenő

Hol vagy, Tánicsics?

Írta: KRÚDY GYULA

Valamely tizenkilencedik századbeli mesemondásban hallottam, hogy Tánicsics Mihályt népszerűsége teljében se értette meg egy dunántúli nemes ember, hogy ki volna az a sokat emlegetett Tánicsics, akinek nevével minden nap lehetett találkozni a negyvennyolcadiki hírlapokban. (Aminthogy nem is volt mindenki Kossuth-párti Magyarországon, akármit mond a lelkes történelem.) — Hát ez a bizonyos dunántúli nemes ember azt hitte, a maga tudatlanságában, hogy egyenesen ez a híres Tánicsics az oka, hogy az ő béresei elmentek a honvédverbunkkal, Tánicsics miatt törtek be Túl a Dunára Jellasics vörösköpenyegesei: bosszúságában tehát (miután Kossuth nevét mégse merete emlegetni) abban az időben, amikor huszárnak ment kukoricacsőszét helyettesítette azon a magas ágafán, ahonnan a kukoricacsőszők emberemlékezet óta figyelik a gondjaikra bízott területeket, a tolvajt sejtető tengerilevelek zizegésére a dunántúli nemes ember így kiabált:

— Hol vagy, Tánicsics? Látlak, Tánicsics!

A régi csősz ezt ugyan egyszerűbben mondta:

— Látlak, jómadár!

De hát csak jellemzésül mondjuk el ezt a történetet, hogy a szabadságmozgalmak idejében, Tánicsics Mihály virágkorában Magyarországon némely helyen a kukoricatolvajt nevezték Tánicsicsnak.

Felvetődik a kérdés, hogy vajjon mennyivel tudnak többet a mai Tánicsics Mihályokról ama dunántúli nemes ember maradékai?

Azt hiszem, hogy a mai Tánicsics Mihályokról, akik őseink meggyőződéséért bizonyos szabadságvesztésekben részesülnek: sokkal kevesebbet tudnak Magyarországon, mint ama régi Tánicsicsról, akit a lelkesült néptömeg 1848 március 15-én vállára emelt, miután börtönéből kiszabadította. A mai Tánicsics Mihályokat senki se szabadítja ki, mert a lelkes néptömegnek legkisebb gondja a sajtó szabadsága, inkább a mindennapi kenyér gondja foglalkoztatja. Nem régen, mint például a közelmúlt években, a hírlapíró, aki meggyőződése miatt bizonyos szabadságvesztésekben részesült, ha a tágas, nagy közvéleménynél nem is számíthatott részvétre, kartársai körében bizonyos ildomos megbecsülésben részesült, miután e kartársak tudták legjobban, hogy mennyire volt becsületes a hírlapíró igazmondásában. Az igazságot körülbelül mindenki tudta a régebbi években, még akkor is, ha nem tartotta kötelességének azt megírni, voltak emlékezetes esetek, amikor a sajtópörbe rekedt hírlapíró érdekében pártkülönség nélkül szerkesztettek kérvényeket kollégái, vagy mentek deputációba. A toll közös volt, legfeljebb a meggyőződés változott. — Szeretném én ma azt a Tánicsics Mihályt látni, akinek szabadon becsátása érdekében csak egyetlen kéz is megmozdulna az országban, — talán még az a kéz sem, amellyel tegnap vagy tegnapelőtt összekulcsolódva harcolt.

A mai Tánicsicsokat egy gondolat vigasztalhatja börtönükben, az a gondolat, hogy odakiűn ügyis kárörömmel emlékeznek rájuk. Mert ennek a kornak legjellemzőbb karaktere az a részvétlen káröröm, amely meggondolatlanul terpeszkedik kaján mosoly-

gás, alakjában az emberi arculatokra. Tudatlanul, az igazság legkisebb mérlegelése nélkül tudnak örvendezni a Tánicsicsok bajainak. Mikor egy-egy Tánicsicsra ráteszi a törvény vaskezét, bizonyos elégtételt érzünk, azért a tucatnyi esztendőért, amely a hadüzenet óta elmúlt. Nehezebb a mécest meggyujtani, mint eloltani, ugyanezért elménkben is szívesebben adunk helyet a félvak homálynak, mint a boncolóasztalok reflektorainak: — jobb azt gondolni, hogy az íme hopra került Tánicsicsok voltak okai a háborúnak, a forradalmaknak, az általános elszegényedésnek, kasztráltságunknak, mintsem azt venni számításba, hogy tizenkét esztendő bibliai nyavalyáinak tulajdonképpen mindnyájan okozói vagyunk. Azonkívül könnyebb a lusta legyintés, mint az akaratos gondolat a mai Tánicsicsok sorsa felett: — csak zárják be Tánicsicsot, hiszen arra való, hogy üljön, mondták már a napsugáros tizenkilencedik században is némely magyar elmék. Hogyne mondanák ezt manapság, amikor az embervilágosító napsugár csak hében-korban tud áttörni felhőink között.

Tánicsics tehát 1926 márciusában is ugyanazt csinálja, amit a mult század derekán művelt: ül, üldögél valahol, valamerre, jó vagy rossz meggyőződéséért, szabad gondolatért, vagy hitvány tévedésért. De mindenesetre ül és üldögél. Nyugodalmát nem zavarhatja meg a gondolat, hogy jöhetnek idők, amikor ünnepeelve köszönthet szenvedő fejére a szabadság. (1926 március.)

Március

Írta: PETERDI ANDOR

*Dalolva vágtat, sípol és zenél
A márciusi szél.
Ébreszti már az erdőt, a vadont,
Völgyekbe, hegycsücsokra ront,
Ott meglengeti roppant lobogóját,
Kelti a földet, a puszták lakóját,
A városok elszikkadt foglyait.
A március megfújja kürtjét, s egy kis ország
Szépet, merészet álmodik.*

*Ó március, rögök és fák nemzője,
A mélységek megindulnak veled,
Te vagy a dermedt erdők kergetője
És hömpölygeted a holt vizeket.
Forgás a forgásban, életben az élet,
Méhedben szünyyadnak vad villámvitézek,
Méhedben szünyyadnak ördögök, sárkányok,
Délibábvilágok.*

*Sokszor, sugaraztad népek szolgasorsát,
Ahitott sok nemzet, siratott sok ország.
Üdvözöltek bárdok,
Elhessegették zsarnok, rossz királyok,
Petőfi idézett, Ady hívogatott,
Rajtad a mi hitünk szent csillaga ragyog,
Jőjj el, ó március, jőjj kegyetlen-bátran,
Jőjj teremtő tűzben, zengő villámlásban,
Jőjj, mint a fürgeteg, zúgva és seperve.
Mert nagyon meg vagyunk, —
Meg vagyunk mi verve!*

SZOCIÁLPOLITIKA

Budapest főorvosa „meg van elégedve“

A tisztí főorvos jelentését azzal kezdi, hogy „a főváros közegészségügyi állapotát kielégítőnek lehet mondani!“ *Megdöbentő kijelentés!* Akkor, mikor a jelentés adatai szerint 1925 első felében 8534 fertőző megbetegedés 525 halálesettel járt, 1925 második felében pedig 4603 fertőző betegből 427 halt el, vagyis a fertőző megbetegedések száma 3931-el, majdnem 50%-kal csökkent, a halálozási szám pedig *mindössze 98-al kevesebb, tehát 32%-kal rosszabb a halálozási arány a fertőző betegségeknel az év második felében, mint az elsőben.*

Lehet kielégítő közegészségügyi állapotnak mondani azt a borzalmas tényt, hogy a hivatalos jelentés szerint 93.680 *egyén, vagyis Budapest lakosságának majdnem 10%-a tüdővész!*

A jelentés hosszasan foglalkozik a Dick-féle skarlátotlással, elmondja, hogy csinálták, mint csinálták, hogy kellene tovább kísérletezni, és ezzel a budapesti súlyosmértű vörhenyjárvány, amelynek éveken át annyi virágzó gyermekelet esik áldozatul, el van intézve. Ezzel szemben meg mindig fennáll az a rendelet, amely a skarlátos beteg után úgy fertőtleníti, hogy az ágyat és a körülötte levő egy négyzetméternyi területet antiszeptikus folyadékkal mosatja le, és azzal, hogy a skarlátos beteget *nem a legkönnyörtelenebbül izoláltatja, a fertőzés terjedésének tág kapukat hagy.* De ennek a rendelkezésnek okszerű megváltoztatását, dacára a kimerítő szerotoxinok ismertetésnek, sehol sem találjuk.

Részletesen foglalkozik a jelentés a *gyáripari munkásság ebédelési és toalett-ügyeivel.* De Budapesten nemcsak gyáripari munkások laknak. Javasolja az iparostanoncok egészségügyi oktatását. De vajjon e város többi lakójának higiénikus nevelése teljesen rendben van-e? Javasolja a fégirtást, mintha a ciángázok volnának alkalmasak arra, hogy az emberek *tisztaságérzetét felkeltsék* és a lakások újabb elférgesedését megakadályozzák. Sehol javaslat arra, hogy miképpen szerveztessek meg a józan és általános higiénikus gondolkodás.

Foglalkozik a jelentés a *hábozús embervesztés* pótlásának a gondolatával, de egy szava sincs az itt-maradtak éss egészségesekek ésszerű védelméről.

A *nemi betegségekről*, a főváros egyik leg súlyosabb tömegbetegségéről *meg sem emlékezik*, valamint teljesen figyelmen kívül hagy egy borzalmasan fejlődő és hatásában végzetes tömegbetegséget — a *neurózist!* A napilapok öngyilkossági rovata nőttön-nő. Normális, egészséges ember nem öli meg magát. Ma pedig az öngyilkosság *tömegjelenség*, tehát sem szociálpolitikai, sem egészségügyi szempontból szó nélkül hagyni nem lehet!

A javaslatok között az oxigéntermelő, tehát levegőt javító fű-, fa-, park-, virágprodukczióra vonatkozó gondolatot nem találunk. Van ötlet a munkások fürdetésére, de nincs a többi fürdésre szoruló fővárosi lakos részére, főleg nincs a *gyermekek* részére.

A szönyegek portalanítása porszívógépekkel nagy-szerű gondolat, (hogy honnan vegyük a porszívógépeket és a hozzájuk való szőnyeget, az más kérdés!) de hogyan portalanítsuk a gyermekeink drága kis tüdejét, ha sehol egy pázsitos játszóterünk nincsen és még a tisztí főorvosi jeletnés is megfélekedezik róla.

A jelentésben nagyon kevés van. Ami van, annak a gyakorlati élethez csak rengeteg aktán, hatalmi intézkedésen keresztül van köze. Ha van! *Sokkal több az, ami a jelentésből hiányzik.* Hiányzik elsősorban a vérbeli, városáért rajongó higiénikus kétségbeesett fel-

hördülése. A jankiáltás, hogy Budapesten milyen siralmasak az egészségügyi állapotok, a jankiáltás, amely a hatóságok fülébe hasít, és szívéükbe markol. *Hiányzik a szakember egységes célkitűzése. A prevenció egységes gondolata.* A harc, az elkeseredett, elszánt, kíméletlen harc minden vonalon, a főváros legfőbb java, az egészség érdekében. Végcélunk csak egy lehet. Az, hogy a halottkém jelentésében *más halál-ok ne szerepeljen, mint: aggkori végelgyengülés. Addig pedig és különösen ma: közegészségügyi állapotaink kielégítőeknek egyáltalán nem mondhatók.*

Dr. Pósta Sándor

Berlinben adókból akarnak lakásokat építeni. Berlinben ép oly súlyos a helyzet, mint nálunk. A lakáshivataloknál nyilvántartott lakáskereső száma 1924 január 1-től 1925 november végéig 231.000-re szaporodott. Hivatalos helyen azt mondják, hogy ezen nem lehet segíteni, mert hiányzik az építkezésekhez szükséges tőke. Ezt az állítást Domicius ny. porosz pénzügyminiszter tagadása veszi, hiszen az állami adójóvédelmeket április 1-től 500 millió márkával csökkenteni akarják. A volt miniszter szerint még az adók leszállításánál is fontosabb a lakásinség megoldása. Egy két szoba konyhás lakás előállítása Berlinben ma 12—13.000 márkába kerül. Ha tehát csak 10.000 márkát számítanak lakásonként, akkor az adóleszállítás 500 millió összegéből 50.000 lakást lehet építeni. Ilyen módon három év alatt megszűnne a lakásinség. Ime, ily behatón foglalkoznak Poroszországban a lakáskérdés megoldásával. Még a forgalmi adó leszállításáról is lemondának, csak hogy a hajléktalanok végre lakáshoz jussanak. Ezzel szemben nekünk azért kellett évekig hasztalan könyörögnünk, hogy azt az adónemet, mely tulajdonképpen a lakásépítést volt hivatva elősegíteni, valóban erre a célra fordítsák.

Beküldött könyvek:

Gorkij: *Gorgyjejev Foma.* Fordította: Kiss Dezső. A Franklin Társulat Külföldi Remekírók sorozatának legújabb kötete. Ára fűzve 75.000 K. Kötve 93.750 K.

A családi nevelés főkérdései. Irta: Imre Sándor. A Studium kiadása. A Szülők Könyvtárának 1—3. száma.

A politika mint művészet és mint tudomány. Irta: Dr. Kérészy Zoltán egyetemi tanár. Pfeifer Ferdinánd kiadása. Ára 35.000 K.

Plotinos: A szépről és a jóról. Fordította: Techert Margit. Pfeifer Ferdinánd kiadása. Filozófiai könyvtár új kötete. Ára 35.000 K.

HADVISELTEK
SORSJÁTEKA

10.000 KOTONÁBÉRT NYERKEZŐ

EGY MÉTERMAZSA
EZÜST, ARANY ÉS
BRILLIANS ÉKSZER.

KÖNYVÜL 35 FÖNYTEREMÉNY
ÉS 5150 NYEREMÉNY.

KÖZTÜK:
AUTOMOBIL, ZONGORA,
MOTORKERÉKPÁR,
EBÉDLŐ ÉS HÁLÓZÓBA,
KELENGYE, KERÉKPÁROK,
VALÓDI PERZSJA SZŐNYEG,
VARRÓGÉPEK STB. STB.

INTEKÖSÉG:
V. ZOLTÁN U. 18.
TELEF. 381-22.

SZÍNHÁZ

Karinthy és Bánffy

vagy

„Genie und Irrsinn“

Irta: CSERGŐ HUGÓ

Csak a színházi hét krónikája hozza egy kalap alá a kettőt: Karinthy Frigyes zsenialitását és gróf Bánffy Miklós — „bolondság“-át. A két illusztris név közt az analógia mindössze annyi, hogy: poéta nascitur és a gróf is születik. Véletlen dolga. Am a véletlenek ritkán halmozódnak és halmozás volna, ha valaki grófnak is, költőnek is születnék egyszerre.

A költőnek e grófnak egy-egy darabjáról kellene beszámolnunk e héten. Karinthy „Holnap reggel“-jéről, mely a Belvárosiban került színre és Kisbán Miklós, alias: gróf Bánffy Miklós „Maskará“-járól, melyet a Renaissance adott elő és amelyet a szerző három felvonásos „bolondság“-nak nevez. — Tehát:

Karinthy Frigyes: „Holnap reggel.“ Idő: péntek este. Második előadás. Csaknem üres ház. És mégis: pillanat alatt, ahogy a függöny felgördül, a félig üres nézőtér megtelik azzal a titokzatos fluidummal, melyet csak költő műve árasztthat. Tíz éves darab. A háború alatt egy kis színházban átment már vagy százötven előadás. Akkor olyan újnak, merésznek tetszett, hogy nagy színház nem mert rája vállalkozni. Éveknek kellett elmúlnia, a mindenféle krízisek tetejébe szín-

házi krízisnek is kellett bekövetkeznie, hogy a Belvárosi — a kétségbeesés „minden mindegy“-ségében végre Karinthy remekébe próbált kapaszkodni.

Mert Karinthy „Holnap reggel“-je minden fogyatékosága mellett is remekszámba megy. Dramatizált líra. Én-ünknek, — siralmas, szánalmas, kárhuzatos én-ünknek hús-vér-vergődése azon a színpadon, amely ezúttal valóban életet jelent. Belső érték és külső csafang véres esatája szerelemért, nőért. A genie meddő mérközése az üres hangzatossággal. És hogy végül győzzön a genie, — a nagyzólo üresek pózát kell eltáncolnia. Az élet yerekszik az életért. Életünk, melyet féltünk, mert nagyra hivatottnak tartjuk és amelynek el kell pusztulnia, ha jobbik én-ünket fel nem áldozzuk végül. „Hát nem inkább meghalni?“ — kérjük esügedten. De Karinthy így felel: „Születés, halál egy perc, ám az élet hosszú.“ Így múlik minden küzdelem a megalkuvásba.

Emberek a színpadon. Figuráknak tetszenek, holott típusok. Elnek. Elő valóságra ismerünk a hetvenkedő püposban, az epikur életbölesben, a józan munkásban, az ultramoderneskedő újságíró hiúság-karakterében, a férfirejétől gögösödő grófnak, de főként és mindekfölött Ember Sándor mérnökben, Gellért Lajos befelé vérző, önmagunkat, belső, jobbik én-ünket félelmetesen visszatükröztető alakításában, mely a felejthetetlen élmény hatalmával kísért magános éjszakaiinkon.

És félig üres ház volt a második előadás. Ugyanakkor, amikor a „Szabó Juci“ talán már ötvenedszer töltötte meg a színházat. A „connaisseur“-ök szerény ibolyaszála juthat csak Pécsi Blanka megható szépségének, stílusos egyszerűségének, amikor a magyarszínházi orvoskisasszony éppen csak mulatságos mókája felé a közönségsiker bazsarózsaerdeje tárul...

Kétségbe kellene esni! Hát érdemes itt nagyot, szé-

KIS TÁRCA

Beethoven városában

Irta: VÁZSONYI JÁNOS

Félénken bújik ki a nap, inkább őszi, mint tavaszi a melege. Szélid, jóságos, de öreges. És öreg házakra, öreg emberekre mosolyog. Baden. Alig egy órányira Bécestől. Mindenütt tisztaság, mindenütt kultúra, mindenütt Európa. Szanatóriumok, luxushotelek, idegenforgalom s maga a hely nemes patinájú, irodalmilag politikailag is.

Miért ne lehetne ugyanez Pest környékén? Pest körül különböző források bugyognak, mindeniknek más-más a gyógyhatása és سهل igazi fürdő, modern szálló, — miért? Miért ne lehetne ilyesmi Gödöllőn? Fontosabb volna, ha Gödöllő fürdő volna híres, mint főszolgabírói hivatala hírhedt. Hiszen ott is valamikor királyok laktak. Az öreg király. Ferenc József és Erzsébet királyné... Itt, a köztársasági Ausztriában, most is ott lóg a képük a Gutenbrunn-sanatórium dísztermében, s a mártír-király, IV. Károly és hőselkű özvegye, Zita királyné itt is éltek itt is gondok közt, szomorú, háborús időkben.

A főtéren kis sárga ház, igénytelen, szerény kis épület. Valamikor itt volt az A. O. K. (Armee Oberkommando.) Valamikor ugyanitt lakott a király. Ebben az épületben tárgyaltak a magyar választójogról. Ebbe a házba még Windischgrätz herceg is árt audienciára. Régen volt, minden a feledésé. A mai kor gyermeke egyebet sem tud, csak felejtteni. Ezt meg kellett tanulnia, hisz oly sokat kell elfelednie, rosszat és jót, a rosszat készakarva, a jó pedig már csak álomként él a szívében.

Talán csak két-három szoba, ahol valamikor Károly király lakott. Két-három kis szobából indult ki a monarchia intézése. Ma — fogorvosi rendelő van benne

s a fogorvos reklámtáblája nagy betűkkel mered a tér közepén álló Szentháromság szoborra.

A kis városnak azonban ma is megvan a maga szenzációja. Mindig megvolt. Királyok és a művészet fejedelmei laktak falai közt: Grillparzer, Beethoven... Beethoven kedves munkahelye, nyaralója. Itt írta legtöbb művét. S ugyanabban a szobában, ahol egykor Beethoven-szimfónia született, született néhány évvel ezelőtt a királyi pár negyedik gyermeke.

A ma eseménye is büszkévé teszi a bádeni polgárt. A Pfarrgassében kis üzlet. Tulajdonosa Kollmann úr, a volt bádeni polgármester, ma — Ausztria pénzügyminisztere. Aki valamikor a kirakat mögül nézte el az audienciára siető nagy urakat, ma egy ország gazdaságának szívverésén tartva a kezét, maga tart fogadónapot. Tempora mutantur... De a bádeniek nem változtak. A kurgarkban kötegető öreg nénikék, délben a korzón köhögős, megrokkant urak, régi, nyugalmazott kegyelmesek, este pedig üzletgyár után az elárusító lányok vidám csapata, mint egykor, amikor a most fák alatt üldögélő nénikék viháncoltak. Öregszik az ember, de ugyanaz marad, változik az egyén, de a típus az, ami a multban.

A régi ismerős házak, az évek óta változatlan kirakatok sora mosolyog. Vén házak s többben is tábla hirdeti: Itt lakott Beethoven. Itt is — ott is. „Itt pihent“, mondja az egyik. „Itt nyaralt“, szól egy másik. S egy harmadik hirdeti: „Itt írta a harmadik“, máshelyt, más táblán: „a nyolcadik szimfóniát“... Beethoven városa. A magasztos zene, az egészség. S mégis mennyi itt a beteg, fáradt, ideges ember. Természetesen csak a furdóvendég. S köröttük főleg magyar orvosok: a Gutenbrunn-sanatóriumban épügy, mint Lakatos doktornál. Betegek, üdülni jöttek, erőt gyűjteni. Ott, ahol Beethoven alkotott, ott kell, hogy életet, erőt kapon a köznapi, egyszerű polgár is.

Beethoven városa! És mégis, amikor az ósdi utcákon járok, az ódon emberek között egy Strausz-valcer cseng a fülemben...

pet alkotni? Hát érdemes költőnek a szívébe markolni és a szíve vérével életpirosra festenie magát, amikor a közönség ma — szórakozni, mulatni akar?

Dehát miért tükröztesen mást a színház, mint, amit politika, társadalom, gazdaság tükrözött? A politika és a színház nézőterén a közönség ugyanaz. Csak a multat a jelenre vetítve, hangzik oly találónak a talalós kérdés: „Vajjon ki volt a miniszterelnök Shakespeare korában?” Am ma, a jelenben? — Ma: „Éljen gróf Bethlen István!” vagy: — színházra térve vissza: „Éljen gróf Bánffy Miklós!”

Gróf Bánffy Miklós, „Maskaró!” Írói nevén: *Kisbán Miklós*. Egy-két figyelemreméltó munkával („A nap legendája”, „Nagyúr”) egyidőben olyan látszatot keltett, hogy itt nem főúri dilettánsról, hanem komoly írói egyéniségről van szó. Azóta volt intendáns, volt külügyminiszter — igaz, hogy ez utóbbi már nem írói, hanem grófi minőségében —, majd pedig megbukván mint külügyminiszter, visszatért az írászathoz és megírta ezt a darabját, hogy rácsáfoljon azokra, akik mégis inkább írónak, mint diplomatának hitték.

A „Maskaró”-nál elképesztőbb dilettánsstávkolmány már régen került színpadra. Meséje egy mondatban az, hogy gróf Kosh a szabad szerelmet hirdeti ártatlan feleségének és amikor az ifjú asszony látszatra gyakorlatlata akarja váltani férje erkölcsi tanait, akkor a szabad-szerelme grófi apostola menten Othellová válik. Ami e cselekmény ez állítólagos magva körül fonódik, az nem is a „bolondság”-nak, hanem a bányuságnak olyan kuzsa szövevénye, amelyen utólag nem érdemes még egyszer keresztül rágódní.

Mint egyetlen, kedves, üdítő emlék mindössze az egyik művészno igéző meztelensége maradt meg bennünk Amit a főúri szerző írói esprítje nem tud elérni, azt elérték a művészno combjai, melyek a rövid, lenge ruha alól, a keresztbetett lábak pózában előbb csak sejtelmes varázsszal kacérkodnak, majd később teljes meztelenségben pompáznak a rivalda fényében — az irodalom és művészet nagyobb dicsőségére. A comboknak kétségtelesen nagy sikere volt. Kár, hogy ezekhez a combokhoz nem Karinthy Frigyes írta a darabot.

MOZI

Egy film karrierje. A magyar filmrendelettel kapcsolatban sok szó esik mostanában a filmek elhelyezési és bevételi lehetőségeiről. Tudott dolog, ha egy film valóban sikerül, úgy előállítási költségeinek négy-ötszörösét is könnyűszerrel behozhatja a külföldi, főleg amerikai licenzének eladásával. Ennek a ténynek újabb igazolása a „Rózsalovag” című filmnél tapasztalható, melyet a bécsi Pan-filmgyár állított elő 2500.000 dolláros költséggel. A „Rózsalovag”, melynek sikeres külföldi premierjeiről már több ízben megemlékeztünk, alig 3 hónappal a felvételek befejezése után a világ minden filmterülete részére el volt adva. Amerika 175.000 dollárért vette meg a film bemutatási jogát — s ez az összeg eddig még nem szerepelt ama ritka tranzakcióknál, melyek során Amerika — európai filmeket vásárolt. Anglia 10.000 font sterlinget biztosított a „Rózsalovag”-ért. A „Rózsalovag” angol premierje április hó 12-én zajlik le a 3000 személyes Tivoliban, Richard Strauss személyes közreműködése mellett. Németország 50.000 dollárt fizet a film licenzéért — s nem sokkal kevesebbet Olaszország, ahol a milánói Scala lesz a premiér színhelye. A „Rózsalovag” a közeljövőben kerül bemutatásra Athénben, Madridban, Párizsban és Budapesten. Ezek az adatok a legkésebb bizonyosságai annak, ha valóban hivatott művészemberekre bízzák a filmgyártást, s nem rendeleti úton, kényszerítő eszközök és avatlatlanok igénybevitelével akarják megteremteni — úgy ez rentabilis üzlet még ott is, ahol nincsenek kéznél a jól kiépített külföldi relációk. A „Rózsalovag”-gal elért eredményeket mindenesetre fontolóra vehetik azok, akik most kényszerítő paragrafusok injekcióival igyekeznek új életet önteni a magyar filmgyártásba.

Kis Komédia

Vissza Óbudára! Nincs baj!
Eine Stunde in der Irrenanstalt
ROTT és STEINHARDT
Kezdete 8 órakor

Elfelejtji, hogy csőd előtt áll
Elfelejtji barátjáné esedékes kosztiumszámláit
Elfelejtji, hogy utójára kapott adóhaladékat
Elfelejtji, hogy sem hamis, sem valódi pénze nincs
Elfelejtji, hogy az MTK lecsúsztott a bajnok-ságról
Elfelejtji a tőzsdét és az utána leült két évet
Elfelejtji, hogy autójából csak az au! maradt meg
Elfelejtji, hogy valamikor állása is volt
Elfelejtji, hogy a jövő, negyében egészben fizeti a házbért
Elfelejtji, ha még nem felejtette el, a Riviera előadását
Elfelejtji egyszóval minden búját-baját, ha megnézi a

Mozgóképotthon, Uránia, Capitol műsorán a

Meddig élsz még Viktor??...!

című falrengető bohózatot, melyet

Nem felejt el soha!

Tűz ellen biztos a harcod,

Hogyha veszel „Minimax”-ot

Magyar Minimax Rt.

Gyár: Rózsa ucca 85. Telefón 37-31

**HÁROM
TESTŐR**

Dumas regénye

Főszerepben:

**DOUGLAS FAIRBANKS
BARBARA LA MARR
ADOLPH MENJOU**

UFA
filmszínház

ORION
színház

BUDAPEST

Épít a főváros

A Váci út, a Gyöngyössi út, a Mester-, Mura- és még egy csomó pesti uca ég felé meredező piros-fehérszöldzsalós árboefáival, cementkupacaival és téglatornyaival, alföldi mokány kubikosainak nyüzsgő kis hadseregével, a régi jó békevilág tavaszi képét varázsolja vissza a pesti polgár szemé elé. Budapest épít. A demokratikus blokk beváltotta a választóknak tett ígérését.

Az ötesztendősi tehetetlenség és tétlenség után megkezdte a főváros az építőmunkát s ezzel vért ereszt az építőipar fonyadt érhálózatába.

Ma, amikor a gazdasági krízis mindenkit egyaránt sorvaszt, amikor a magánépítőtevékenység teljesen szünetel, munkás és polgár, kicsiny és nagy egyaránt érezni fogja a városi építkezések jótékony hatását. Egyelőre 200 milliárd az az összeg, amely tavasz ébredésével megkezdte kivonulását a főváros pénztárából, hogy kör-sétát téve a városban, leadja névjegyét vállalkozónál, munkásnál, iparosnál, kereskedőnél és mindazoknál, akik ezekkel valamilyen gazdasági kapcsolatban vannak. A 200 milliárdból mindenütt lemarad valami s a körséta befejeztével, különböző adónemek alakjában, csak egy nagyon kis töredék tér vissza kiindulási helyére: a főváros pénztárába. A pénznek ez a körforgása van hivatva újra egészségessé tenni a mai beteg gazdasági életet.

A 200 milliárd csak szerény kezdet. Nyár elején újabb 200 milliárdos befektetés fogja hirdetni, hogy a rombolás helyébe az építőmunka lépett, hogy ismét erősökni fog a hajléktalank száma, hogy ismét kevesebb lesz a tétlen munkáskéz. Vázsonyi Vilmos eszméje, hogy a főváros hatalmas üzemei milliárdos fölöslegeikkel ugyancsak az építők sorába álljanak, a megvalósulás stádiumába jutott. Egyelőre az Elektromos Művek fog 85 milliárdos költséggel négy hatalmas bérházat építeni. Példáját a többi nagy üzem követni fogja.

A főváros szociális ügyosztálya hatalmas beruházási programot dolgozott ki és ha a pénzügyi osztálynak sikerül a tárgyalás alatt álló ötmillió font sterlinges külföldi kölcsönt nyélbeütni, akkor a gazdasági élet vérkeringésébe újabb 1735 milliárd korona jut és Budapest a kislakások újabb ezreivel, népfürdők, árvaházak, népszállók, tanoncotthonok és egyéb népjóléti intézmények egész sorával gazdagodik.

Lesz több munka, több kenyér!

Freund Dezső

Mentül magasabban állunk, annál nagyobb kört látunk magunk körül, s minél nagyobb kört látunk magunk körül, annál kisebbnek érezzük önmagunkat. Így minden fáradságunk, mellyel a mindennapiság színvonalán fellebbe emelkedni törekszünk, csak oda vezet, hogy szegényebbekké váljunk.

Eötvös József

Hazaflis kötelesség „Hadviselt sorsjegyet” venni, mert ezzel szerető hajlékhoz juttatjuk a háború beteg, nyomorgó hőseit. A „Hadviselték Otthona” javára kibocsátott 10.000 koronás sorsjegyek egyetlen darabjával már megnyerhető a horribilis főnyeremény és jutalom: egy métermázsza arany, ezüst és brilliáns ékszer. Van még ezenkívül 35 főnyeremény (autó, zongora, ebédlő, stb.) továbbá 5150 értékes nyeremény. Teljes húzás okvetlen április 10-én.

Galantai Gyula (Erzsébet körút) ajánl: Meyer lexikónt 24—44. kötetben legújabb kiadás 1/2 borkötésben, alkalmi áron. Orbán Bal zs: Székelyföld 6 kötetben, dedikálva.

Hajójárat Budapest—Mohács között. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Rt. igazgatósága ez évben személyhajójáratot Budapestről Mohácsra március 13-án, Mohácsról Budapestre pedig március 14-én indítja meg.

KÖZGAZDASÁG

A pénzügyi ellenőrzés

Magyarország pénzügyeinek a népszövetség részéről való ellenőrzését az előzetes megállapítás szerint két évre tervezték s ez az időtartam ez év július 1-én lejár. Mindenkinek örülnie kellene, hogy ez a nemcsak nem épületes, de költséges gyámokodás megszűnik. Annál kínosabb meglepetést kelt, hogy az ellenőrzés megszüntetésének kérdése Genfben most szóba sem került, pedig ha annak megszűnése július 1-én esedékesé válik, előkészítését már meg kellett volna kezdeni. Márholnapra az ilyen „nagyfontosságú nemzetközi szervezet” nem likvidálható.

Bizonyos, hogy ha a franküggy tétele nem szerepelne a kormány főkönyvének „tartozik” rovatában, akkor mégis szóba került volna ez a polgárságot a franküggyel is vetekezőn érintő kérdés. A kormány azonban úgy látszik feszélyezve volt ennek a „bagatell” kérdésnek föltevésében. Talán még örül, hogy a népszövetség nem szigorítja az ellenőrzést és nem terjeszti azt ki más területre is, ahol talán még szegyenletesebb, még kényelmetlenebb és költségesebb lenne.

Mindenesetre: idők jele, hogy az ellenőrzés megszüntetésének fontos főkérdése Genfben szóba sem került, holott a Népszövetség pénzügyi bizottsága elég minuciózus aprólékos-sággal tárgyalta pénzügyeinket s még olyan egyesesen belügyi természetű pénzügyi kérdésekben is utasítást adott, hogy a Pénzügyi Központ és Postatakarékpénztár hová szolgáltassa be a pénzeket, milyen működést fejthessen ki s milyen ellenőrzés alatt álljon.

Mindezt elsősorban a magyar adófizető polgárság sinyli meg, amelynek nálunk nem szokás beleszólást engedni az ellenőrzésbe, amit a mostani genfi negatívum után a terminuson túl aligha Smith Jeremiás fog gyakorolni, aki úgy látszik még jó ideig Magyarországon marad — hivatalban.

A rémhírterjesztők és a tőzsde. A tőzsdén most „csataidők” vannak, s a tőzsdetanács stílusosan statáriális büntetéseket ró a tőzsde rémhírterjesztőire, akik — ha igaz ez a megállapítás — előidézői voltak a mai tőzsdei nyomorállapotnak. Hogy mi a rémhír a tőzsdén, azt nem tudjuk, de valószínű, hogy azokat a suttogásokat tartják annak, amelyek egyik-másik tőzsdei cég fizetési nehézségeiről szólnak. Néhány rémhírnök tőzsdést most hosszú időre kizárták a tőzsdéről, ami helyes is, csak azt nem hisszük, hogy megjavul tőle a tőzsde.

Hitelezői védegyuletek. A fizetéképtelenségek korszakában, amikor a kényszeregyességi eljárást kibővítették a magán-egyeségek processzusával, valósággal járványossá vált a különböző hitelezői védegyuletek megalakítása. Mindegyik a hitelezők érdekét akarja védeni az adósokkal szemben. Úgy látszik, mintha Magyarország lakossága két táborra oszlanék: a hitelezők és adósok csoportjára, ami már magában véve is optikai csalódás, mert itt mindenki adós. Legáltalában is a hitelezők rendszerint adósok és viszont alig van olyan adós, aki más oldalon hitelező is nem volna. Az adósok ellen irányuló nagy védelmi háborúból arra kellene következtetni, hogy azok rosszhiszemű emberek, akik nem akarnak, pedig tudnának fizetni. Lehet, hogy vannak kivételesen olyan adósok, akik az egyességet, mint jó fizetlet kultiválják, de nem tételhezhető fel, hogy általánosságban ez volna az oka a fizetés megtagadásának. El lehet hinni, hogy a mai fogyasztóképeség mellett az adós tényleg nem tud fizetni. Nem az erkölcsben, hanem a viszonyokban van a hiba s ezen nem segít semmiféle védegyulete. A közgazdasági helyzetet alapjában kell feljavítani. Ha majd a kereskedő, iparos és munkás dolgozni és boldogulni tud, és fizetőképesé válik, akkor nem lesz szükség hitelezői védegyuletek alakítására.

NŐMOZGALOM

Baracs Marcellné előadása a Központi Demokrata Körben

A demokrata női csoport elnökszónya, dr. Baracs Marcellné, a Központi Demokrata Kör szombatesi városrész keretében feltűnést keltő, nagyhatalmú szabadelőadást tartott a nőmozgalomról, a nőknek a mai társadalmi és gazdasági életben való helyzetéről, amely sok vonatkozásban még mindig tisztázatlan és rendezetlen. Baracsné meglepő fordulatossággal, mindvégig magas színvonalon kezelte témáját, amely formájával épűgy, mint gazdag tartalmával elragadta a nagyszámú hallgatóságot.

— A nőknek az a hibájuk, — kezdte dr. Baracsné — hogy a *szívükkel gondolkodnak*, a férfiaknak az az erényük, hogy az *eszükkel érzének*. A férfiaknak ezzel az erényével a nőknek ezt a hibáját egyesítve, jó eredményeket érhetünk el. Amikor újabban a férfiak és a nők együtt működnek, ennek remélhetőleg az lesz az eredménye, hogy sikeres munkát fogunk végezni. Mai társadalmi berendezkedésünkben az egész világon három abszolút nagyhatalom van, olyan nagyhatalom, mely nincs sem helyhez sem időhöz kötve, melynek nincsenek megcsönkített határai, mely korlátlanul uralkodik elmén és szíven egyaránt: a *pénz*, a *szereltem* és a *hit*. A pénz azért nagyhatalom, mert mindenütt megértik a nyelvét, mindenütt megvan a hatalma és jót is lehet vele csinálni. A szereltemben sok alkotó-eleme van az emberiséget mozgató tényezőknek, amely szepet, jót, nagyt és néha újat is produkál. A hit a három közül a legszentebb. A hit mindnyájunk felett áll és profánul még csak megérinteni sem szabad. Mindannyiunknak lelkében van egy titkos rekesz, melyet csak a hit tölthet be és tátongó úrré változik ez azoknál, akikből hiányzik a hit.

— Még a legkevésbé hívó ember életében is vannak pillanatok, amikor hisz; de vannak olyan történelmi korszakok, amikor a hit jelszavával élve, félredobják a hitet. A nők természetüknél fogva hajlamosabbak a hitre, az asszonyokat elsősorban arra kellene nevelni, hogy vallásosak legyenek, hogy ezt az érzést terjeszék a család körében. Erős hitben nevelt generáció nem követheti el azokat a bűnöket, amelyeket *Isten és a vallás nevével visszaélve*, minálunk is elkövettek és elkövetnek. Az emberiség a vallásnak köszönheti a lelkiismeretet. Rossz keresztény az antiszemita, mert ha szent lenne előtte az ő hite, nem üldözné a másét. Régebben időkbe nézve, látjuk, hogy a politikában segítségül hívták a vallást. Az ókor uralkodói a főpapok útján hirdették és hajtották végre akarataikat. A középkorban jesszint páterek a végső határig fejlesztették a szellemi életet.

A nőmozgalomról és általában a társadalmi megmozdulásokról szólva, megállapítja, hogy a mozgalmak sokkal jobban haladnak a városokban, mint a vidéken.

— A vidéki paraszt és a vidéki kereskedő és iparos között — úgymond — lényegesen kisebb az intellektuális különbség, mint a városiak között. A városban annyira egymás hegyén-hátán élnek az emberek, hogy a dolog természete szerint inkább összeütközésbe kerülnek, mint a vidéken. Ezért van az, hogy a forradalom is inkább indul ki a fővárosból, mint a vidékről. Forradalom alatt azonban nemcsak politikai forradalmat értek, hanem gazdasági, irodalmi, művészeti, tudományos forradalmat is, mert forradalom alatt azt a mozgalmat kell érteni, amikor valamilyen téren a régi helyett új jön és a régi nem hagyja kiszorítani magát. És itt is nagy szerep vár a nőkre, a nőket kell ilyen helyekre küldeni, mert a nők értenek ahhoz, hogy a régit kiküszöböljék és újat hozzanak a helyébe.

— Nőmozgalomról, így, elkülönített értelemben, nem is szabad beszélni, mert ez fából vaskarika. A nőket nem szabad különválasztani, elkülöníteni a férfiaktól. Mozgalomnak csak akkor lehet igaz eredménye, ha abban minden ember, *férfi és nő egyaránt részt vesz*. A nőnek a társadalomban az a szerep jut, mint a matematikában a nullának. Ha az egyes mellé állítják, akkor az egyes a tízszerezést éri, de ha különválasztják, az *egyes továbbra is megállja a helyét, de a nulla magában semmit sem jelent*. Ha a nőt elviszik a férfi mellől, a férfi továbbra is lesz valaki, de a nő megint nulla lesz. A nő magában nem végezhet komoly munkát, mert a társadalom nem veszi olyan komolyan, mint a férfi munkáját, a nő munkáját kevesebbre becsülik, kevésbé értékelik. Lehetséges, hogy egy-egy nőt kivételesen el is fogadnak a férfivel egyenrangú gazdasági, szociális tényezőnek, de a nőt nem tekintik teljesen egyenrangú társnak.

Kifejti ezután, hogy sok tekintetben haladás történt, mert hiszen most már a választók negyven százaléka nő.

— De miért nem haladnak ezen az úton tovább? — veti föl a kérdést —. Neveljenek olyan női nemzedéket, amelyet azután maguk mellé állíthatnak, mint teljesen egyenrangú tényezőket. Tíz nő közül nemcsak egynek, hanem a többi kilenének is meg kell adni az élet tartalmát. A nőmozgalomnak az a célja, hogy megszüntesse a társadalmi és gazdasági különbséget a nő és a férfi között, hogy a nő is a munkában, hivatásban találja meg életének célját. A nőmozgalomnak az a célja, hogy a nők is részt vegyenek Nagy-Magyarország megeremelésében, hogy később a nők is megragadhassák a kibontott zászlónak nemcsak a csücskét vagy egy rojtját, hanem el is mondhassák, hogy ők is segítettek diadalra vinni a zászlót.

A nagy tetszéssel fogadott élvezetes előadásért dr. Bródy Ernő mondott köszönetet, hangsúlyozva, hogy a nőmozgalom sikeréhez elsősorban az kell, hogy a nők hittel és bátorsággal küzdjenek kitűzött céljaikért. A férfiaknak szüksé-

gük van a nők támogatására a politikában is, mert a nők új hangot visznek a közéletbe ötletességükkel, mozgékonyaságukkal és lelki frissességükkel.

A szervezés munkája

Az elmúlt hét és a mostani hét első fele élénk és eredményes agitációs tevékenység ideje volt. Gyűlés gyűlést ért, egymásután adtak életeltelt magukról a már megalakult vagy alakulóban lévő kerületi szervezetek, úgyhogy a fáradhatatlan vezérkar, dr. Baracs Marcellnéval, dr. Bródy Ernővel és dr. Szentirmai Imrénével az élén, nemcsak büszkén állapíthatja meg, hogy a szervezés nagy műve teljes sikerrel befejeződött és Budapest valamennyi választókerületében a férfiszervezetek mintájára megkezdtek működésüket a női csoportok is.

A Polgár mult számában beszámoltunk már a

Lágymányos—Kelenföld

Női Táborának zászlóbontásáról. A tudósítás teljessége kedvéért most az ideiglenes végrehajtóbizottság teljes névsorát közöljük. Ennek a bizottságnak, amely az alakuló közgyűlés összehívásáig funkcionál, tagjai a következők: dr. Gáspár Izidorné, Kramer Adolfné, Székely Bertalané, Herceg Gyuláné, Goldberger Sándorné, Ertner Gyuláné, Schönau Henrikné, Lederer Mórné, dr. Antal Elekne, Földes Henrikné, Titkárnak dr. Kótay Lászlóné, jegyzőknek Lószló Mórné és Kramer Szerénké, pénztárosnak dr. Kiss Mórné, ellenőröknek Strauss Miksané és Klein Gyuláné választották meg.

Hétfőn bontott zászlót a Központi Demokrata Körben a

XI. választókerület

nőcsoportja. A vezetőség tagjai a következők lettek: Elnök: *Weltkugelné Blum Ilka*, társelnök: *Herczeg Béláné*, ügyvezető-elnök: *Halsek Gézané*, alelnök: *Lampel Lipótné*, *Reymetter Árpádné és Szalkay Zoltáné*, pénztáros: dr. *Kisteleki Imréné*, jegyző: *Walentiné Kaszás Erzsébet*, titkár: *Oppel Magda*.

Kedden impozáns külsőségek között alakult meg a

XIX. választókerület

nőcsoportja a kerület demokrata körének helyiségében. *Román Ernő*, a kör alelnök-főtítkára üdvözölte a megjelenteket és meleg szavak kíséretében bocsátotta a kör helyiségét a hölgyek rendelkezésére, majd *Schleifer Ignác* né köszöntötte a betegsége miatt távollevő elnököt, *Román Ernő* névén a csoport tagjait. Ezután dr. *Baracs Marcellné* megnyitotta a központi vezetőség nevében az alakuló ülést. Vázolta a női szervezkedés nagy fontosságát és azt az áldásos szociális munkát, melynek olvégzése a nőkre vár. Rámutatott a csoport speciális helyzetére, ami abban nyilvánul meg, hogy a választókerület nagyrésze a *főváros periferiáját foglalja magába* és így a megszervezésnél és a későbbi munkánál vigyázni kell arra, hogy a *periferiák kispolgári elemét a demokrata táborban tudják meg azt a megértést, barátságot és szí-*

ves fogadtatást, amire szükség van, de hogy ezek az érdeklődés és kellő megértés hiánya miatt a szociáldemokrata táborhoz csatlakozzanak. Utána dr. Szentirmay Imréné beszélt várospolitikai kérdésekről és aktualitásokról, majd Baracsné indítványára megválasztották a csoport vezetését, mely a következőképpen alakult: Elnök: Román Ernőné, társelnök: Schleifer Ignóné, ügyvezető-elnök: Fenyvesy Aladárné, alelnökök: Werschitz Béláné, Sarbó Vilmosné és Fodor Mihályné.

— Hangversenyek. A politikai és szociális munka mellett nagy súlyt helyez a Női Tábor minden csoportja a kulturális életre is. A legfiatalabb női szervezet, a XI. kerület 18-án műsoros ötórás teát rendez a Központ helyiségében, a XIII. kerület pedig kedden inár meg is tartotta ugyancsak műsoros teadélutánját. A műsor első száma dr. Baracs Marcellné beszéde volt, melyben a nők szociális munkájával foglalkozott, majd Varga Magda érett technikával és lélekkel előadott hegedűszámai

Gerő Erzsébet művészi szavazata és Kuttner Irén hatásos énekelőadása szórakoztat a közönséget. Az egyes számokat Lukács Pál konferálta be. — A XVI. kerület Thököly-úti helyiségében múlt héten tartott hangverseny műsorán Kürti Teréz, Pataki Ella, Huszár Ella, Zappner Klárka és Katóka, Adler Terike, Herceg Vera, Radó Lilly, dr. Deutschné, Magyar Ági, Magyar Edith, Gross Miklós és Roth Rudolf szolgáltattak nívós előadásokkal.

DEMOKRATA ÉLET

Pakots József a titkos szervezetekről

Gál Jenő a táncoló fajvédelemről

A Belső Erzsébetvárosi Demokrata Kör szerdán este politikai társasvacsorát rendezett, melyen impozáns számban vettek részt a kerület választópolgárai. A vendégeket Kreisler Jenő elnök üdvözölte, majd Pakots József emelkedett szólásra.

— Még mindig folyik az a csunya játék — ügymond —, mely azt akarja elhitetni a nemzet nagy rétegeivel, hogy az ellenzék bünt követ el a haza ellen, amikor a franküggy tisztázását követeli és hogy az ország gazdasági helyzete megjavulna, ha a bűnök tisztázását abbahagyná. A franküggy első napjaiban oda álltunk a kormány mellé, mert azt hittük, hogy semmi köze sincs a megköttyösödött bűnösök tetteihez, amint hogy semmi köze a nemzetnek ahoz a banditizmushoz, amit Briand is oly éles szavakban ostorozott. Mikor láttuk, hogy harera van szükség, elfordultunk a kormánytól és most minket érnek a szörnyű vádak Bethlen pedig azt hiszi, hogy a parlamenti szavazás játékaival ki lehet bújni a felelősség alól. Pedig mindenért ami történt, a szegényért, a hitelünk romlásáért, a lelázásért az ő makacossága felelős. Hat esztendő egyetlen kormányzati programja az volt, hogy a reakció az országot megszervezte a maga politikai léte számára. Most pedig újra mozgolódnak a földalatti szervezetek, hogy le-törjék azt a küzdelmet, melyet mi az életért, a munkáért és a nyugalomért folytatunk. Figyelmeztetem azt a társadalmat, mely nem akarja megérteni, miért harcolunk, hogy saját temetéséhez ássa a sirt, ha nem áll mellénk ebben a küzdelemben. Manifestumokat olvassunk, melyek aláíról közéleti nevek, de hangjukat sem hallottuk akkor, amikor az ország a gyilkosságok és atrocitások átkos korszakát élte. Most jött meg a szavuk, most szólítják fel együttműködésre a társadalmat, amikor Bethlen uralmát kell megmenteni. Bethlen Istvánnak pedig azt üzenjük, hogy ha Caesar lepedővel akarta is letakarni a napot és lelopni a holdat az égről, mi akkor sem fizetünk sarcot a világságáért.

Pakots nagyhatású beszéde után dr. Sebestyén Ernő szólalt fel, aki hangsúlyozta, hogy az ország megmentésé-

hez nem egyes kiválasztottak, hanem a tömegek munkája szükséges, majd dr. Gál Jenő mondott fulmináns beszédet.

— Nem tudom felfogni — ügymond —, miért a nagy kétségbeesés az országban? Hiszen nem lehetnek itt komoly bajok, amikor az ország patentírozott megmentői, a nagy hazafiak, a fajvédők egyetlen gondja az, hogy állampénzen tánchelyiséget építsenek palotájuk tetejére, annak a haznak tetejére, ahol egykor ingyeneset és ingyenkenyeret osztogattak a szűkölközőknek. Az országot ma nem a nagy külpolitikai kérdések érdeklik elsősorban, mert azokat úgysem itt döntik el. Bennünket ma a mindennapi élet kis gondoljai, a forgalmi adó, a lakás, a numerus clausus nyugtalanítanak. Nem látjuk az ország vezetőit, hogy az állítólagos szanálási fölölsegek növekedése mellett megint fogy itt az erő, az élet, a kenyér és a szanálás rendje mögött mint vigyorgó a legszörnyőbb nyomor. Nem látják be a politika orvosai, hogy néhány szindikátus nem gyógyíthatja meg az ország beteg társadalmát és sínylőddő közgazdaságát. Új eszközök és új fegyverek kellenek. Néhány nap előtt még minden komoly orvos nevetett a felesleges gyógymán, azokon a titkos erőkn, amik az emberben lakozva csodákat művelnek. Ma pedig komoly orvosok nézik, hogyan gyógyulnak meg súlyos betegek egy egyszerű asszony kezének érintésétől. Ez a delejes erő áramlik beélünk, az ország egyszerű polgáraiból is és ez az az erő hivatott arra, hogy az összetartás fegyverével szüntesse meg a franküggy ismétlődő botrányait és gyógyítsa meg az ország más betegségeit is.

Dr. Hegedüs József beszélt ezután, Kreisler Jenőt üdvözölve, végül Luczay Ferenc, Klein Elek és Klein Elekné szólaltak fel. Klein Elekné a nőmozgalom jelentőségét méltatta.

— Vajna tanácsnok Óbudán A III. ker. Demokrata Társaskör ipari szakosztályának kezdesére kedden népes gyűlést tartottak a kerület kereskedői és iparosai, hogy állást foglaljanak a Flórián-terti, tavaszzeceai és polgáruceai piacoknak a főváros által terbebevett áthelyezése ügyében. Az értekezleten megjelent Vajna Ede tanácsnok és Szenté Miklós kerületi előjáró is.

A kérdést Főrösváry Miklós dr. elnök ismertette, majd hosszas és beható vita indult meg, melyben Stein Elemér, Po-

lacsek Jenő, Bartók Béla, dr. Botzenhardt János törv. biz. tag, Gyenes Ede, Klein Ignác, Gellért Ernő, Schwarzenberg Izidor és Flessler János vettek részt. A felszólásokra Szenté előjáró válaszolt, az ügy mai állását és a megoldásánál számba vehető körülményeket személyesen meghallgatni, majd egyenként reflektált az elhangzott kívánásokra és megígérte, hogy a megoldásnál a lehetőség szerint honorálni is fogják azokat.

— Előadás a Lipótvárosi Demokrata Körben. Szerdán este Enyedy Emil mérnök a Lipótvárosi Demokrata Körben ezzel a címmel tartott előadást: „Váltságban van-e a demokrácia?” A mai spanyol, olasz és orosz helyzet talán a demokrácia és a liberalizmus válságának beszélőknek látszik igazat adni, de a nagy nyugati országokban, Angliában, Franciaországban, Svájcban a skandináv államokban egyre jobban előtérbe nyomul a demokrácia eszméje, tehát a reakció megnyilvánulása itt-ott csak átmeneti jelenségnek számít. Mindig lesznek kiélgeztethetetlen osztályok, mint a túlzó jobb- és baloldal, de a megoldást csak a szeretet, az egymás megbecsülése és az egymás munkájának értékelése hozhatja meg. Zala Zsigmond f. v. biz. tag ezután a fővárosi üzemek fölülvizsgálásának kérdésével foglalkozott, hangsúlyozta, hogy a nyomorgó kisiparosság érdekében mielőbb át kell térni a kollektív termelésről az egyéni termelésre.

— 270 új tag. A Lipótvárosi Demokrata Kör társadalmi élete egyre impozánsabb méretekben bontakozik ki. A Kör kényelmes és izléses helyiségei tömegesen vonzzák az új tagokat, úgy, hogy legutóbb 270 új tag jelentkezett. Szombaton március 13-án nagyszabású álarcsobált rendez a kör vezetősége, szerdán, március 17-én pedig március idusát ünnepli, mely alkalommal az ünnepi beszédet dr. Gál Jenő mondja.

— Az Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Körben kedden este Sági Elemér mérnök tartott előadást Kis-Azsiáról. Sági Elemér, aki hosszú időn keresztül vett részt az anatóliai vasút építési munkálataiban, élénk és színes képekben rajzolta meg a mai török társadalom modernizálódását a háremtől a nők választójogáig. Utána Ascher Oszkár szavalóművész adott elő Ady- és Ignatus-verseket. A kör március 18-án felolvasóestét rendez, melynek műsorán Pakots József és Karinthy Frigyes szerepelnek.

Laptulajdonos: dr. Vázsonyi János

Felelős kiadó: dr. Csergő Nugó

(Nemzetközi Orfeum) **TABARIN** VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor

Kezdeté 1/10 óraker Kezdeté 1/10 óraker
10 attrakció

Békebeli márka!

Gyártja: **Özv. Bánd Gyulané és Fia**
kenyérgyára
VI. Frangipán ucca 15

Nincs többé poloska, mert a tudomány mai állása szerint a **Mo us-gyertya** az ő-szer léreket és poloskákat kipisztítják. **Hat sa bámulatos.** Gyárja: **ZELMANOVITS** drogériáj, **Wesselényi ucca 36**

Budapest Világváros!

a körüti Royal-kávéházban délután és este
csak az úri közönség táncol
Jazz band!
Szolid árak!

Külföldi illatszerek

és kozmetikai
különlegességek

BALASSA HUNGARIA
DROGERIA Budapest
VIII. József körút 15

Engedményes árban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak. Lemez ajándékok legnagyobb raktára.
Hangszer-Otthon

FEKETE MIHALY

Budapest VIII. kerület, József körút 9 szám

Szopogasson köhögés ellen

**Szent István gyógymalátá-
CUKORKÁT,**

mert e tiszta Szent István malátakivonatból készült kiváló nyálkaoldószer enyhíti a légzőszervek lobos bantalmait.

Krámer Adolf
festő- és mázolómester
Budapest I. Lágymányosi u. 4. Tel. I. 52-57

Vér-, bőr- és nemibetegségeket gyökeresen gyógyít 30 évi tapasztalat alapján
Dr. Mitzger hirneves intézele, **Budapest, József körút 3**
Legújabb „SALVARSAN” oltások. Vervizsgálat

BÚTOR a egyszerűbbtől a legfinomabb kivitelűig, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalón
Üllői út 14, Baross ucca 11

Népopera Kávéház

Esténként Nyiregyházi **SAVAY ELEMÉR** muzsikál

SZOLID POLGÁRI ÁRAK

RÉZ, VASBÚTOR sodrony, agybetét gyermekkoscsik elles- mert jóminőségűnél tovább legolcsóbb **MIKKER** gyárában, Budapest, VII., Dohány ucca 6. szám. Telefon: József 124-12

LATTA? Nyak endőrn, ingeim, gallérjaum, n. i. h. risnyálm. kesztyűm? Hecht úrd. vatkirály, Ú. ő. út 16 (Kávin térnél)

AZ ERNST-MUZEUM AUKCIÓI XXXI.

Gróf TELEKI SAMUEL hagyatéka
és **dr. Bakonyi Károly** gyűjteménye

KIÁLLÍTÁS márc 14-17-ig d e 9 től d. u. 5-ig — AUKCIÓ: márc. 20-ig naponta d u 1/5-16